

PAUKENSLAG!

BROJ 7/8. PROLEĆE/LETO 2009.

LGBTIQ

U HOLANDIJI I SRBIJI

PLUS: CEEPUS AVANTURE :: ZALUTALE SA REJVA :: GOSTOVANJE BERTA
PASMANA :: FLAMANSKI PESNICI U BEOGRADU :: NASTUP VOICST-a

APERITIEF

'T BITTERTJE

In deze tijd die geen verspilling meer duldt, besloten wij om het tijdschrift een kleinere oplage te geven ook minder frequent te laten verschijnen. Om ons aan de nieuwe situatie aan te passen, was een aanpassing van de begroting noodzakelijk en helaas waren wij gedwongen om de vier nummers tot twee per jaar te beperken.

'T LIKEURTJE

Maar gelukkig had de kredietcrisis geen invloed op de inhoudelijke kwaliteit van Paukenslag! Nog steeds houden wij ons bezig met serieuze thema's.

Het thema van dit nummer behandelt homoseksualiteit, vanuit het perspectief van de geschiedenis, literatuur en mensenrechten. We probeerden om vast te stellen hoe de positie van gays in Servië is en hoe in Nederland. Via een enquête, die onder studenten van de vakgroep Neerlandistiek is gehouden, kregen we een indruk van hun houding ten opzichte van homoseksualiteit en we onderzochten hoeveel ze weten over de rechten van homoseksuelen in Servië.

Na enkele maanden, hadden we opnieuw de gelegenheid om een Nederlandse band te beluisteren. Het betreft de punkrockband Voicst, die optrad in Dom Omladine als onderdeel van het project ROADWORKS, in het kader van een culturele uitwisseling van Nederland en de Balkanlanden. Belangwekkend en nuttig zijn zowel de vertaling van Pijpe-lijntjes waaraan de vierdejaars werken als de ervaringen van onze drie medestudenten tijdens hun verblijf op de universiteiten van Budapest, Bratislava en Wenen.

Namens de redactie,
Vesna Jovanović

APERITIV

GORKI APERITIV

U vreme koje više ne slavi rasipništvo odlučili smo da, pored skromnijeg tiraža, proredimo i učestalost izlaza. Da bismo se prilagodili novonastaloj situaciji bilo je neophodno još jedno revidiranje budžeta pa smo, nažalost, bili primorani da četiri broja, koliko ih je predviđeno za ovu godinu, svedemo na dva.

SLATKI APERITIV

Ekonomska kriza nije uticala na kvalitet sadržaja *Paukenslag*-a. I dalje obrađujemo ozbiljne teme.

Tema ovog broja je homoseksualnost, sa aspekta istorije, književnosti, ali i ljudskih prava. Pokušali smo da ustanovimo kakva je trenutna pozicija gej populacije u Srbiji, a kakva u Holandiji. Putem ankete sprovedene među studentima sa Grupe za nederlandistiku, uzetih kao reprezentativni uzorak, utvrdili smo stav mladih o homoseksualnosti i ispitali koliko, zapravo, znaju o pravima homoseksualaca u Srbiji.

Ponovo smo, nakon nekoliko meseci, bili u prilici da uživo čujemo neki holandski muzički sastav. U pitanju je alternativni rok bend *Voicst* koji je nastupio u Domu omladine kao deo projekata ROADWORKS//Kulturna razmena Holandije i balkanskih zemalja. Ono što zavređuje pažnju (a i može da bude od koristi) je deo prevoda "Predgrađa Pejpe" na kome rade studenti četvrte godine, ali i iskustva troje naših kolega na univerzitetima u Budimpešti, Bratislavi i Beču.

U ime redakcije,
Vesna Jovanović

IMPRESUM

GLAVNA UREDNICA: VESNA JOVANOVIĆ

KOORDINATORKA BROJA: LADA VUKOMANOVIĆ

REDAKCIJA: Vladimir Bodanec, Milica Panić, Nikolina Vučenočić, Ivana Arsić, Nevena Kukoljac, Milica Vidojković, Adriana Ostojić, Nikola Živković

SARADNICI U OVOM BROJU: Ivana Milić, Jelena Svrkota, Milica Mitić, Milan Dragojević, Jovana Travica, Irena Živković, Ana Đoković, Sonja Kalušević, Vladimir Orešković, Dragan Mitrić, Lea Grozdanić, Mila Danilović

ADRESA REDAKCIJE: Filološki fakultet, kabinet 513, Studentski trg 3, 11000 Beograd

ELEKTRONSKA POŠTA: paukenslag.nl@gmail.com

FOTO: Arhiva Paukenslag-a

GRAFIČKI DIZAJN I PRELOM: Mirko Cvetković

LEKTURA/KOREKTURA: Paul Efner, Lada Vukomanović, Anita van der Hulst

IZDAVAČ: Centar za naučnu i kulturnu saradnju Srbije i zemalja nizozemskog govornog područja ARIUS, Džona Kenedija 6, 11000 Beograd, MB: 17646150, PIB: 104433590

ŠTAMPA: Zajkon print, Karađorđeva 2-4, 11000 Beograd

ISSN: 1820-614X, CIP: COBISS.SR - 145128972

Projekat je realizovan u finansijsku pomoć flamanskog udruženja Orde van den Prince. Časopis je besplatan.

SADRŽAJ /// INHOUD

2. APERITIEF /// APERITIV
3. HUGO CLAUS HOMMAGE
4. COLUMN+BERICHTEN /// KOLUMNA+VESTI
6. THEMA: HISTORISCH OVERZICHT VAN HOMOSEKUSALITEIT IN NEDERLAND EN SERVIË
8. TEMA: ISTORIJSKI PREGLED HOMOSEKUALNOSTI U HOLANDIJI I SRBIJI
9. THEMA: GAY LITERATUUR
11. TEMA: GEJ KNJŽEVNOST
12. THEMA: ENQUÊTE ONDER STUDENTEN NEDERLANDISTIEK
14. TEMA: ANKETA ZA STUDENTE NEDERLANDISTIKE
14. PIJPELIJNTJES /// PREDRAĐE PEJP
16. BERT PAASMAN: NEDERLANDS COLONIALISME IN FOCUS
17. BERT PASMAN: HOLANDSKI KOLONIJALIZAM U FOKUSU
18. VOICST: ALERNATIEF NEDERLAND IN BELGRADO
19. CEEPUS AVONTUREN
24. WAKKER WORDEN
25. TRGNIMO SE
26. KOORKESTREREN
27. HORKESTRIRANJE
28. VERDWAALD NA EEN RAVE
29. MYSFACE.COM/ZALUTALESAREJVA
29. DE WET OP 4 MANIEREN /// ZAKON NA 4 NAČINA
31. FUISTEN /// PESNIČENJE

HUGO CLAUS HOMMAGE-AVOND

'De dood is een kinderziekte natuurlijk, hij komt hoe dan ook altijd te vroeg.'
Auteur: Hugo Claus

Een jaar na de dood van Hugo Claus

Naar aanleiding van het overlijden van Hugo Claus was er op 2 april in de kelder van de Stadsbibliotheek van Belgrado een bijeenkomst van anderhalf uur gewijd aan het imposante oeuvre van deze Belgische dichter. De zaal zat tot de laatste stoel vol met poëzie liefhebbers. Het was een aangename avond waarop het publiek interessante dingen in verband met deze meest bekroonde auteur van België kon horen. Lada Vukomanović praatte over het vruchtbaar, dichtelijk oeuvre van deze meester, waarin ze de verschillende perioden in het werk van de auteur en zijn inspiratiebronnen heel duidelijk uitgelegde. Het was een voordracht die een ander licht wierp op de ontvangst van Claus' oeuvre.

Onder muzikale begeleiding van de renaissancistische muziekgroep Specifieke Koningswachters, werden daar, temidden van de oude Romeinse ruïnes in de kelder, enkele mooie gedichten voorgelezen, zowel in het Nederlands als in het Servisch.

Tevens vond daar de presentatie van het nieuwste nummer van Erazmo plaats, dat ook naar aanleiding van Claus werd geschreven. Verder schreef hoogleraar Nederlands, Jelica Novaković Lopušina, samen met Sven Peeters twee nieuwe versies van het bekende gedicht *Ik schrijf je neer*. De eerste aan Servië en de tweede aan Belgrado gewijd. • Nevena Kukoljac

OMAŽ-VEČE HUGU KLAUSU

'Smrt je, naravno, dečija bolest; bilo kako bilo, uvek dođe prerano.'
Hugo Klaus

Godinu dana nakon smrti Huga Klausu

Povodom smrti Huga Klausu, 2. aprila u podrumu Gradske biblioteke Beograda, sat i po vremena bilo je posvećeno impresivnom stvaralaštvu ovog belgijskog pesnika. Ljubitelji poezije popunili su salu do poslednjeg mesta.

Tokom ove prijatne večeri, publika je imala priliku da čuje zanimljive stvari u vezi sa ovim, inače, najcenjenijim piscem Belgije. Lada Vukomanović je govorila o plodnom pesničkom stvaralaštvu ovog mastralnog pisca, jasno ističući njegove izvore inspiracije, kao i faze njegovog stvaralaštva. To je, naime, bio jedan diskurs koji je bacio novo svetlo na poimanje Klausovog opusa.

Uz muzičku pozadinu renesansne muzičke grupe Specifieke Koningswachters, među starim rimskim ruinama podruma, pročitano je nekoliko lepih pesama, na nizozemskom, ali i na srpskom.

Povodom godišnjice smrti flamanskog pisca i pesnika Huga Klausu
Grupa za nizozemske studije i Biblioteka grada Beograda vas pozivaju na

VEČE HUGA KLAUSA

PREDSTAVLJANJE SPECIJALNOG BROJA ČASOPISA "ERAZMO"
POSVEĆENOG NJEGOVOM STVARALŠTVU

2. april 19:00
2009.

UVODNA REČ O STVARALŠTVU HUGA KLAUSA I PREDSTAVLJANJE ČASOPISA
JELICA NOVAKOVIĆ-LOPUŠINA / LADA VUKOMANOVIĆ / SVEN PEETERS

ČITANJE KLAUSOVE POEZIJE
NA SRPSKOM I FLAMANSKOM JEZIKU
SVEN PEETERS I STUDENTI GRUPE ZA NEDERLANDISTIKU

NASTUP MUZIČKE TRUPE
"SPECIFIEKE KONINGSWACHTERS"
J. SOLUIC / D. JUNGE / V. BULATOVIĆ / E. JUNGE / G. PETROVIĆ

BIBLIOTEKA GRADA BEOGRADA
KNEZ MIHAILOVA 56 - RIMSKA DVORANA

Održana je i promocija najnovijeg broja časopisa Erazmo, takođe napisanog povodom Klausove smrti. Prof. dr Jelica Novaković-Lopušina napisala je zajedno sa Svenom Petersom dve verzije poznate pesme "Ispisujem te", jednu posvećenu Srbiji, a drugu Beogradu. • Nevena Kukoljac

KOLUMNA

BELGRADOSE GIDS:

Wat je beslist moet overslaan

Wanneer je naar Belgrado komt, is het eerste dat op je zenuwen begint te werken (en nooit meer ophoudt) het openbaar vervoer. De trams doen denken aan grasmaaiers uit het jaar 72 en je genot als passagier wordt verhoogd door een gevoel in meer of mindere mate gecentrifugeerd te worden. Dat hangt af van de staat waarin de fossiele overblijfselen van de rails zich bevinden. Ik vind zo'n ritje eigenlijk heel handig aangezien ik nooit genoeg tijd heb om m'n haar te drogen. Trouwens, de prijs van een kaartje is alsof behalve een ritje ook föhnen is inbegrepen. En de buschauffeurs zijn echt geschift! Die verdomde sadisten doen alsof ze zakken aardappels vervoeren! En het lijkt altijd of ze te traag rijden wanneer je haast hebt, maar als je achter hen aan holt, rijden ze te snel! Waaraan ik nooit zal wennen en erger is dan het drukke verkeer, is het overvolle openbaar vervoer! Overal ter wereld weten de mensen wat het betekent om menselijke wetten te overtreden maar de passagiers die in Belgrado het openbaar vervoer gebruiken, zijn in staat om de wetten van de natuurkunde te overtreden! Je stapt er in vaste toestand in, wordt vloeibaar tijdens de rit en je stapt er uit als een stoomwolk! Dus, als je dan toch ergens naartoe wil, op tijd, in vaste toestand en zonder overbodige meta-morfose, ga dan te voet! • **Ivana Milić**

KOLUMNA

VODIČ KROZ BGD:

Šta obavezno propustiti

Prva stvar koja počne da vam ide na živce (i nikad ne prestane) kada dođete u Beograd jeste gradski prevoz. Tramvaji su funkcionalni kao fića iz '72. godine, a poseban užitek vašoj vožnji tramvajem daje osećaj centrifugiranja koji se javlja u manjoj ili većoj meri, zavisno od toga u kakvom stanju su fosilni ostaci šina. To mi se zapravo i sviđa, s obzirom na to da nikad ne stignem da se isfeniram, jedna takva vožnja dobro dođe. A i cena karte je kao da vam uz vožnju naplaćuju i friziranje. A vozači autobusa su posebna priča! Ti prokleti sadisti koji kao da voze džakove krompira! I uvek vam se čini da kada kasnite negde, oni voze previše sporo, a kada trčite za njima, oni idu prebrzo! Ono na šta nikako ne mogu da se naviknem, a gore je od gužve u saobraćaju, jeste gužva u autobusu! U svetu su ljudi upoznati sa kršenjem ljudskih zakona, ali ljudi koji koriste gradski prevoz u Beogradu uspevaju da prekrše i sve prirodne zakone! Uđete u čvrstom stanju, vozite se u tečnom, a izađete u vidu pare! Dakle, ako negde već želite da stignete na vreme i u čvrstom stanju, a ne u vidu oblačića, idite peške! • **Ivana Milić**

DE BUS IN NOVI SAD

Theatergroep *De bus* uit Maastricht zal dit jaar met de voorstelling *Europia aan de Sterijino pozorje* deelnemen. De voorstelling gaat over de verschillen tussen EU-burgers. Het publiek bevindt zich letterlijk in een bus, als een kleine gemeenschap. De voorstelling duurt veertig minuten en zal enkele keren per dag opgevoerd worden. (NŽ)

Photo: Moniek Wegdam

WORD WAKKER!

Deze maand mei vindt het derde internationale boek- en poëziefestival *Trgni se! Poezija! (Wakker worden! Poëzie!)* plaats, georganiseerd door de vereniging van stadbewoners *Treći trg (Het derde plein)* in Belgrado. De bedoeling van het festival is het populariseren van poëzie en het onder de aandacht brengen van de poëzie in het dagelijkse leven. Naast het gebruikelijke festivalprogramma zal de poëzie op ongewone plekken opduiken (in het openbaar vervoer, op bus- en treinhaltens) om mensen wakker te schudden om actief mee te doen aan de verfraaiing van het beeld van Belgrado.

In het kader van het festival zullen drie Vlaamse stad-dichters zich op 28 mei in de Stedelijke bibliotheek aan het Servische publiek voorstellen. In dit nummer van *Paukenslag!* zullen wij jullie kennis laten maken met hun werk. (NV)

'DE BUS' U NOVOM SADU

Pozorišna grupa De Bus iz Matrihta učestvovala ove godine na Sterijnom pozorju (25. maj-5. jun) sa predstavom Europa. Predstava govori o razlici među građanima Evropske unije. Publika stvarno sedi u autobusu, kao mala zajednica. Predstava traje 40 minuta i biće izvedena nekoliko puta u toku dana, u autobusu parkirano na trgu u centru grada. (NŽ)

TRGNI SE!

Ovog maja u Beogradu se održava treći internacionalni festival knjige i poezije "Trgni se! Poezija!" u organizaciji udruženja građana Treći trg. Festival se zalaže za promociju poezije i usmerivanje pažnje na njenu prisutnost u svakodnevnom životu. Pored uobičajenog festivalskog programa poezija će se pojaviti na mnogim neobičnim mestima kao što je javni gradski prevoz, autobuske i tramvajske stanice kako bi podstakla ljude da učestvuju u stvaranju lepše slike Beograda.

U okviru festivala beogradskoj publici će se 28. maja u Gradskoj biblioteci predstaviti tri flamanska gradska pesnika Lut de Block, Paul Bogaert en Michaël Vandebril. U ovom broju našeg časopisa upoznaćemo vas sa njihovim radom. (NV)

GASTLEZINGEN: AFRIKAANSE LITERATUUR

Dr. Ewa Dynarowicz van de vakgroep voor Nederlandse en Zuid-Afrikaanse Studies in Poznan heeft in mei een reeks lezingen over de nieuwste Nederlandse literatuur over Zuid-Afrika gehouden. In hetzelfde kader paste de lezing van haar collega Dr. Siegfried Huigen, die al meer dan twee decennia in Zuid-Afrika woont waar hij tegenwoordig aangesteld is als professor Nederlandse letteren aan de Universiteit van Stellenbosch.

Door deze stoomcursus werd het cliché van Afrikaans als "een raar taaltje, verbasterd Nederlands" ontzenuwd. De jonge spreekster besteedde namelijk een hele les aan het historische overzicht van dit gebied (van Jan van Riebeeck tot Mandela), terwijl prof. Huigen de ontwikkeling van

het Afrikaans uiteenzette, de taal van de Boeren, maar ook van zo'n 2,5 miljoen kleurlingen van dit land.

De conclusie was dat het Afrikaans een aparte taal is die zich door taalcontacten en een eigen eeuwenlange geschiedenis heeft afgebakend van het Nederlandse dialect van de eerste kolonisten, maar ook dat er van Nederlandse kant ook vandaag de dag een neiging bestaat om de zelfstandigheid en apartheid (sic!) van deze taal te onderschatten en om die taal te annexeren. Hetzelfde geldt min of meer voor de houding van de Lage Landen ten opzichte van de Boeren, doch die was door de geschiedenis heen aan veranderingen onderhevig: tijdens de Tweede Anglo-Boerenoorlog werden de Boeren als de afstammelingen van de Nederlandse kolonisten geïdealiseerd, terwijl er tijdens de apartheid werd gepoogd om dit gezamenlijk verleden te verdoezelen en werden de Boeren zelf geboycot. De besproken literatuur bestond uit werken van de Vlamingen Tom Lanoye en Herman de Coninck, de Nederlanders Adriaan van Dis en Frank Westerman, maar tevens van Henk van Woerden, een tussenfiguur, een auteur die zowel tot de Nederlandse als de Zuid-Afrikaanse literatuur behoort. (LV)

GOSTUJUĆA PREDAVANJA: AFRIKANERSKA KNJIŽEVNOST

Dr. Eva Dinarovič sa Grupe za nizozemske i južnoafričke studije u Poznanju održala je u maju niz predavanja o novijoj nizozemskoj književnosti o Južnoj Africi. Jedno od predavanja je održao njen kolega dr. Sihfrid Hajhen koji već više od dve decenije živi

u Južnoafričkoj Republici gde trenutno predaje nizozemsku književnost na Univerzitetu u Stellenbosu.

Ovim intenzivnim seminarom je zaokružena priča o afrikansu, a kliše shvatanje ovog jezika kao „čudnog malog jezika, iskrivljenog nizozemskog“ je pobijeno. Naime, mlada predavačica je ceo jedan čas posvetila istorijskom pregledu ovog područja (od Jana van Ribejka do Mandele), dok je prof. Hajhen predstavio razvoj afrikansa, jezika Bura, ali i 2,5 miliona meleza ove zemlja.

Zaključeno je da je afrikans poseban jezik koji se jezičkim kontaktima i sopstvenom viševekovnom istorijom diferencirao od nizozemskog dijalekta prvih kolonizatora, ali i da i dan danas sa nizozemske strane postoji tendencija da se ta nezavisnost i posebnost umanjuje i da se sam jezik prisvaja. Sličan stav Nizozemci imaju i prema Burima, s tim što on varira tokom istorije: za vreme Drugog burskog rata Buri se slave kao potomci nizozemskih kolonizatora, dok se tokom aparthejda ta zajednička prošlost pokušava potisnuti u drugi plan, a sami Buri se bojkotuju. Književnost o kojoj je bilo reči jesu knjige Flamanaca Toma Lanoa i Hermana de Koninka, Holandana Adriana van Disa i Franka Vestermana, ali i Henka van Vurdena, autora koji pripada i holandskoj i južnoafričkoj književnosti. (LV)

HISTORISCH OVERZICHT VAN HOMOSEKUSALITEIT IN NEDERLAND EN SERVIË

Homosexualiteit is waarschijnlijk net zo oud als de mensheid en de eerste bewijzen daarvoor zijn in de vorm van tekeningen en objecten al in het paleolithicum te vinden. Later, in de loop van de geschiedenis, verschijnen er talrijke voorbeelden van homosexualiteit, zowel in de letterkunde als in de werken van de Griekse filosofen en dichters uit de oudheid. Dat komen wij ook tegen in het Oude Rome en in vele andere beschavingen van vóór de donkere middeleeuwen, toen homosexualiteit een van de grootste taboes was. De afgelopen paar eeuwen is de situatie veranderd; de tolerantie ten opzichte van seksuele geaardheid is toegenomen, met onderlinge verschillen tussen de landen.

Zo bestaat er een groot contrast tussen Nederland en Servië, allebei Europese landen, wat betreft hun houding ten opzichte van homosexualiteit.

Nederland is één van de landen waarin homosexualiteit in brede lagen van de bevolking geaccepteerd wordt. Dit is het gevolg van een historisch proces wat valt op te maken uit het feit dat de seksuele relaties tussen personen van hetzelfde geslacht nog tot in de 18de eeuw met de doodstraf werden bestraft en dat pas een eeuw later, toen Frankrijk Nederland annexeerde, homoseksuele relaties niet langer strafbaar waren door de invoering van de Napoleontische „Code Civil“. Die tolerantie duurde nog de daarop volgende 100 jaar totdat de christelijke partijen wetten invoerden die tegen homosexualiteit waren gericht. Tijdens de Tweede Wereld Oorlog werden homo's vervolgd na de door de Duitse bezetter afgedwongen opheffing van het zogenaamde „Wetenschappelijke Humanitaire Comité“, een organisatie die was ontstaan als antwoord op de tegen homo's gerichte wetgeving. De situatie werd beter na de oorlog en tijdens de seksuele revolutie in de jaren zestig. Niek Engelsman stichtte in 1945 het Cultuur - en Ontspanningcentrum (het C.O.C. ; een organisatie van en voor homo's en lesbiennes die succesvol heeft gestreden voor de emancipatie en aanvaarding van homosexualiteit en die nog steeds bestaat). Al eerder, in 1940, was het tijdschrift „Levensrecht“ opgericht. In 1971 wordt artikel 248bis

van het Wetboek van Strafrecht afgeschaft. Dit artikel verbood sinds 1911 „ontucht met mensen van hetzelfde geslacht onder de 21 jaar“. Daarmee werd de minimum leeftijd voor het aangaan van seksuele relaties voor homo's en hetero's gelijk getrokken. De situatie voor homo's verbeterde aanzienlijk zoals blijkt uit talrijke wetten die in de jaren 90 werden aangenomen. In 1993 werd de anti-discriminatie wet, die ook betrekking heeft op seksuele geaardheid, van kracht. Vanaf 1998 konden paren van hetzelfde geslacht een geregistreerd partnerschap aangaan en kinderen adopteren. Nederland werd in 2001 het eerste land ter wereld met een wet die een regulier huwelijk tussen homo's mogelijk maakt. Vandaag de dag hebben homo's in Nederland hun eigen organisaties - COC Nederland, Homolesbische Federatie NL, en hun eigen tijdschriften - *Gay Krant*, *Expresso*, *Butt* en één van de grootste «gay parades» ter wereld - Amsterdam Pride. Hoewel er in het algemeen sprake is van tolerantie en acceptatie van homoseksualiteit, zijn er ook groepen in de samenleving die nog steeds geen positieve houding betreffende dit thema hebben. Dat zijn meestal conservatieve christelijke gemeenschappen en immigranten, in het bijzonder Turken en Marokkanen. Onderzoeken hebben aangetoond dat ook een groot aantal jongeren een negatieve houding tegen homo's heeft. Zoals te zien is op verschillende internet sites en aan het gedrag van jongeren op school en op straat. Homo's zelf zeggen dat ze zich

vaak onzeker voelen in hun eigen buurt, school of (sport)club. Hoewel er een algemene aanvaarding en gelijkheid in rechten bestaat, is toch een groot deel van de heterobevolking tegen homo's die elkaar in het openbaar kussen.

Veel personen in het Nederlandse openbare leven maken van hun homoseksualiteit geen geheim - zoals de politici Pim Fortuyn (vermoord in 2002), Gerda Verburg, Joop Wijn, de actrice Maureen Teeuwen, de acteur Gerard Thoolen (overleden in 1996), de socioloog en schrijver Rob Tielman en nog vele anderen.

In tegenstelling tot het liberale Nederland, is homoseksualiteit in Servië nog een taboe. Het wordt heel zelden officieel besproken. En in het verleden werd er zelfs helemaal nooit over gesproken.

Er zijn hier geen historische personen waarvan bekend is dat ze homo waren. Wellicht bestonden die wel, zoals in alle culturen, maar er zijn geen historische gegevens die dat kunnen bevestigen. Hoewel er al heel lang een beweging bestaat die strijdt voor de rechten van homo's en lesbiennes, zijn Servië en Belgrado nog heel ver verwijderd van de aanvaarding van GLBTQ (gay, lesbian, bisexual, transgender & queer) rechten. Er zijn in Belgrado op dit ogenblik twee gay-clubs en een tiental café's, maar de situatie voor holebi's is nog verre van ideaal. „De parade van trots“, bijvoorbeeld, die plaatsvond op 30 juni 2001, verwerd tot een gewelddadige anti-gay demonstratie.

Za više informacija:

<http://www.gay-serbia.com>
<http://www.queerbeograd.org>
<http://www.gayecho.com>
<http://www.labris.org.rs>
<http://www.minoritycentre.org>

Verder lezen:

<http://www.coc.nl/>
<http://www.allesovergay.nl/>
<http://www.ihlia.nl/>
<http://www.holebifederatie.be/>
<http://holebi.info/>

Dat was de eerste en enige parade tot nu toe in ons land. Nog vóór het begin van de parade waren er rond duizend voetbalsupporters en skinheads naar het Plein van de Republiek gekomen om de parade te voorkomen. Tenslotte werd de gay parade een veldslag tussen homo's en hooligans. Er was natuurlijk te weinig politie die bovendien niet op tijd reageerde. Volgens officiële gegevens werden er zeven politieagenten en zeven burgers gewond terwijl de organisatie „Campagne tegen homofobie“ beweert dat er tussen 30 en 40 gewonden waren. De hooligans kregen zelfs steun van enkele leden van Servische orthodox kerk, wat een priester met de volgende stelling beargumenteerde: „Homoseksualiteit is tegen het plan van God en is strijdig met onze geschiedenis en cultuur – het is een afwijking die veroordeeld en behandeld moet worden.“ Het is ook interessant dat de enige instellingen die homoseksualiteit tegenwoordig nog als een ziekte beschouwen religieuze gemeenschappen zijn, maar niet allemaal. Het grootste probleem ligt in het feit dat mensen niet begrijpen dat homoseksualiteit volgens de Bijbel geen groter zonde is dan masturbatie, anti-conceptie of buitenechtelijke seks.

Nog een blunder in Servië speelde zich af in februari dit jaar, tijdens de première van de film „Milk“, die over

de Amerikaanse politicus Harvey Milk gaat die voor gay-rechten vecht. Er zou een persconferentie worden gehouden door de organisatie „Gay-Straight Alliantie“ maar die werd afgelast op aandringen van de directeur van het Sava Centrum. Als reactie demonstreerden ongeveer twintig mensen tijdens de projectie van de film voor het scherm om te protesteren, maar de beveiligingsbeambten duwden hen van het podium en verwijderden hen uit de zaal. Zij schreeuwden: „Dood aan de homofobie!“, waarop het publiek in de zaal verdeeld reageerde. Volgens Boris Milićević, de voorzitter van „Alliantie“, is de reactie van het publiek in het Sava Centrum een sterk bewijs dat het klimaat wat LGBT rechten betreft in Servië is veranderd sinds de geweldadige Pride van acht jaar geleden. Als tweede voorbeeld noemt hij ook het Antifa protest van vorig jaar waarop twee LGBT vertegenwoordigers het woord voerden. Maar wordt het Servische klimaat echt gematigder? Door de invoering van de Antidiscriminatiewet (maart 2009) worden de LGBT's weliswaar nu ook wettelijk beschermd door de staat, maar of die wet ook werkelijk in praktijk wordt gebracht, zullen we zeker zien bij de volgende Parade die in juni plaatsvindt.

Het probleem in Servië is dat de meeste mensen wat betreft seksuele geaard-

heid totaal conservatief zijn en vinden dat homoseksualiteit een ziekte is. Het heeft ook nationalistische chauvinistische trekjes, want de meeste mensen, voornamelijk van die „echte Balkanmannen“, zeggen dat homo's gedood moeten worden of dat zij opgenomen moeten worden in een psychiatrische kliniek omdat zij krankzinnig zijn. Maar als je hun vraagt wat zij denken over twee meisjes die seks hebben, dan glimlachen zij en antwoorden dat dat aantrekkelijk is en dat zij ervan zouden genieten als ze naar die twee meisjes zouden kijken. En als je hun vraagt wat het verschil tussen twee lesbiennes en twee homo's is, dan is het antwoord heel vaak: „Als je twee lesbiennes ziet, dan is dat leuk, want vrouwen zijn leuker dan mannen, maar twee homo's, dat is heel vies.“ En waarom is dat zo? Waarschijnlijk omdat wij nog in een heel conservatief milieu leven waar mensen geen tolerantie hebben voor iemand die anders is. Het is heel droevig te merken dat deze dingen heel moeilijk en langzaam in Servië zullen veranderen, omdat alle vormen van chauvinisme en haat hier verbreid zijn. Aan de andere kant is homoseksualiteit in Nederland al heel lang geen misdaad, ziekte of zonde meer en wordt het als iets dat bij het leven hoort geaccepteerd. • **Jovana Travica en Irena Živković**

ISTORIJSKI PREGLED HOMOSEKSUALNOSTI U HOLANDIJI I SRBIJI

Homoseksualnost je verovatno stara kao i samo čovečanstvo, a prvi dokazi koji to potvrđuju se mogu naći već u paleolitu u obliku različitih crteža i objekata. Kasnije, kroz istoriju se javljaju brojni primeri homoseksualnosti, kako u književnim delima grčkih filozofa tako i u delima antičkih pesnika. Sa time se susrećemo i u Starom Rimu, ali i u mnogim drugim civilizacijama, sve do mračnog srednjeg veka kada je homoseksualnost bila jedna od najvećih tabu tema. U poslednjih nekoliko vekova se situacija promenila, tolerancija prema seksualnom opredeljenju je porasla, sa međusobnim razlikama među zemljama sveta.

Tako možemo da vidimo veliki kontrast između dve evropske zemlje – Holandije i Srbije, po pitanju odnosa i stavova prema homoseksualnosti.

Holandija je jedna od zemalja sveta u kojima je homoseksualnost široko prihvaćena. To je posledica istorijskog procesa što pokazuje i činjenica da su u 18. veku seksualni odnosi između osoba istog pola bili kažnjavani smrću, a već jedan vek kasnije, kada je Francuska osvojila Holandiju, su legalizovani stupanjem na snagu Napoleonovog kodeksa. Tolerancija se nastavlja i u narednih sto godina sve dok hrišćanske partije nisu prihvatile zakone koji su bili usmereni protiv homoseksualnosti. Progon homoseksualaca se nastavlja i tokom Drugog svetskog rata nakon što je nemačka vlada ugasila takozvani Naučno-humanitarni komitet, organizaciju koja je nastala kao odgovor na sve zakone koji su usmereni protiv homoseksualaca. Situacija se poboljšava nakon završetka rata i tokom seksualne revolucije 60-ih godina. Nik Engelsman je 1945. osnovao organizaciju Centar za kulturu i rekreaciju (organizacija homoseksualaca i lezbejki koja se uspešno izborila za emancipaciju i prihvatanje homoseksualnosti, a koja postoji i dan danas). Nešto ranije, 1940. je osnovan časopis *Pravo na život*. 1971. je član 248bis izbačen iz Knjige kaznenog zakona. Ovaj član je od 1911. zabranjivao "seksualnu zloupotrebu ljudi istog pola koji imaju manje od 21 godine." Time je izjednačen minimum godina koji je potreban za ulazak u seksualne odnose za homoseksualce sa onim koji je važio za heteroseksualce. Situacija se vidno menja tokom godina

o čemu svedoče i brojni zakoni koji su donešeni 90-ih godina prošlog veka. 1993. je stupio na snagu anti-diskriminacioni zakon koji uključuje i seksualnu orijentaciju a od 1998. je istopolnim parovima omogućeno da žive u registrovanom partnerstvu i da usvajaju decu. Holandija je 2001. postala prva zemlja na svetu koja je izglasala zakon o brakovima među homoseksualcima. Homoseksualci danas u Holandiji imaju svoje organizacije - *COC Nederland*, *Homolebische Federatie NL*, i svoje časopise – *Gay Krant*, *Expreszo*, *Butt* i jednu od svetski najvećih parada na svetu – *Amsterdam Pride*.

Iako u javnosti postoje tolerancija i prihvatanje homoseksualnosti, postoje i društvene grupacije u Holandiji koje i dalje nemaju pozitivan stav na ovu temu. To su uglavnom konzervativne, hrišćanske zajednice kao i imigranti, posebno Turci i Marokanci. Istraživanja su pokazala da i veliki broj mladih ljudi ima negativan stav prema homoseksualcima. To se može videti na različitim internet sajtovima, na ponašanju mladih u školama i na ulici, a i sami homoseksualci kažu da se često osećaju nesigurno u svojim kvartovima, školama i klubovima. Iako postoji opšta prihvaćenost i jednakost u pravima, veliki procenat heterostanovništva ne odobrava ljubljenje homoseksualaca u javnosti.

Brojne ličnosti u javnom životu Holandije ne kriju svoje homoseksualno opredeljenje – političari Pim Fortejn (ubijen 2002.), Herda Verburh, Jop Vejn, glumica Mauren Teuven i glumac Herard Tolen (preminuo 1996.), sociolog i pisac Rob Tilman kao i mnogi drugi.

Za razliku od liberalne Holandije, u Sr-

biji je homoseksualnost još uvek tabu tema. Retko se o tome priča javno. Čak gledano kroz istoriju, nikada se o tome nije govorilo. Ne postoje istorijske ličnosti za koje se može reći da su homoseksualne orijentacije. Njih je sigurno bilo dosta, kao i u svim kulturama, međutim ne postoje neki istorijski podaci koji nam to mogu potvrditi. Iako u Srbiji već dugo postoji pokret za lezbejska i gej ljudska prava, Srbija i Beograd još uvek su daleko od ostvarivanja LGBTQ (*gay, lesbian, bisexual, transgender&queer*) prava. U Beogradu postoje dva gej kluba i desetak kafića, ali je situacija za homoseksualce daleko od idealne. Parada ponosa, koja je održana 30. juna 2001. godine, pretvorila se u pravu anti-gej borbu. Do sada je to bila i jedina parada u našoj zemlji. No, i pre nego što je počela, na Trgu republike se okupilo oko 1000 navijača i skinsa ne bi li prekinuli to okupljanje. Na kraju gej parada se pretvorila u opšti sukob homoseksualaca sa huliganima. Policije je, naravno, bilo u veoma malom broju i nije na vreme reagovala. Prema zvaničnim podacima, povređeno je sedam policajaca i sedam građana, dok organizacija Kampanja protiv homofobije tvrdi da je povređeno 30 do 40 građana. Podršku huliganima su pružili čak i članovi Srpske pravoslavne crkve, a jedan sveštenik je izjavio: „To je protivno božjem planu i celoj našoj istoriji i kulturi – to je nastranost koju treba osuditi i koju treba lečiti.“ Zamiljivo je to što inače jedine institucije koje danas smatraju da je homoseksualnost bolest, jesu verske zajednice i to ne sve. Najveći problem je što ljudi ne shvataju da po Bibliji homoseksualnost nije ništa veći greh od masturbaci-

je, kontracepcije ili vanbračnog seksa. Još jedan od sramotnih događaja u Srbiji je to što je u februaru ove godine, povodom projekcije filma "Milk", u kome se radi o prvom američkom političaru koji se borio za prava homoseksualaca, trebalo da održi konferencija za novinare organizacije Gej-strejt alijansa, koja je bila otkazana na insistiranje direktora Sava centra. Dvadesetak ljudi ušlo je i postavilo se ispred bioskopskog platna pred početak filma, protestujući, međutim obezbeđenje ih je guralo i izbacilo iz sale, a projekcija filma je nastavljena bez prekida. Oni su uzvikivali "Smrt homofobiji", dok je publika u sali bila podeljena u reakcijama. Prema rečima Borisa Milicevića, predstavnika Alijanse, reakcija publike u Sava centru je jak dokaz da su se prilike promenile u Srbiji, što se tiče LGBT prava, još od nasilne parade

od pre 8 godina. Kao drugi primer navodi prošlogodišnji Antifa protest gde su dva LGBT predstavnika imali reč. Ali da li se prilike u Srbiji zaista menjaju? Država je sada, uvođenjem zakona o antidiskriminaciji (marta 2009. godine), zakonski zaštitila LGBT osobe, ali da li se ovaj zakon zaista primenjuje u praksi, ostaje nam da vidimo u junu prilikom održavanja sledeće parade.

Problem u Srbiji je u tome što su mnogi ljudi totalno konzervativni u nekim svojim stavovima, i smatraju da je homoseksualnost vrsta bolesti. Međutim, i tu se može lako videti neka vrsta šovinizma, jer mnogi ljudi, pogotovo muškarci – oni „pravi Balkanci“ pričaju kako pedere treba poubijati, zatvoriti u ludnice jer su oni poremećeni. A na pitanje šta misle o dve devojke koje imaju seksualni odnos, prvo se slatko

nasmeju i kažu da je to veoma privlačno i da bi mogli da uživaju u posmatranju dve lezbejke tokom seksualnog čina. A njihovo objašnjenje na pitanje u čemu je razlika između dve lezbejke i dva homoseksualca, odgovor je često isti: „Pa kad gledaš dve lezbejke, to je lepo, jer su žene lepše od muškaraca, ali dva pedera, to je jednostavno gadno.“ I zbog čega je to tako? Verovatno što još uvek živimo u veoma zatucanoj sredini, gde ljudi jednostavno nemaju toleranciju prema bilo kome ko je imalo različit. Najtužnije je to što će se takve stvari veoma teško i sporo menjati u Srbiji jer su ovde svi oblici šovinizma i mržnje veoma rasprostranjeni. Sa druge strane u Holandiji je homoseksualnost odavno prestala da bude smatrana za zločin, bolest ili greh, i postala je prihvatljiv način života. • **Jovana Travnica i Irena Živković**

GAY LITERATUUR

De eerste romans met een homo-erotische inhoud in de moderne Nederlandse en Servische literatuur

Het is bekend dat de maatschappelijke omstandigheden grote invloed op de kunst in het algemeen hebben. Het betekent dat het duidelijk is dat het maatschappelijke klimaat in de 20ste eeuw in Nederland verschilde van dat in Servië. Daarom ontwikkelde zich de gay literatuur in Nederland eerder dan in Servië, want de ontwikkeling van de kunst volgde de ontwikkeling van de maatschappelijke omstandigheden en hield zich bezig met de problemen die op dat specifieke moment actueel waren. Het is daarom interessant om Nederland en Servië op dit terrein te vergelijken. Maar als we alle verschillen maar ook overeenkomsten willen begrijpen, moeten we eerst enkele andere feiten duidelijk maken. Op het eerste gezicht lijkt dat onbelangrijk maar met zo'n analyse kunnen we een beter inzicht

krijgen. In Nederland is, bijvoorbeeld, homoseksualiteit legaal sinds 1811 blijkens een wet uit de Napoleontische tijd. In Servië is het gedecriminaliseerd sinds 1994, bijna twee eeuwen later. In Nederland werd de eerste organisatie voor homo's, het Nederlandsch Wetenschappelijk Humanitair Komitee, in 1911 opgericht, en in december 1946 de eerste naoorlogse gay en lesbische organisatie het COC, in Amsterdam, vlak bij het Anne Frank huis. In Servië gebeurde dat in 1990, met de gay en lesbische lobby *Arkadija*, en in 1995, met de eerste lesbische organisatie 'Labis'.

'Ik definiër gay drama als drama dat als hoofdpersoon (of personen) een homo heeft of als centraal thema homoseksualiteit. Dat betekent niet dat gay drama door een gay of voor een

gay geschreven moet zijn... Goede drama's transcenderen hun thema's. 'Kersenboomgaard' is meer dan een Russisch drama... Tsjechov en Strindberg zijn meer dan slechts twee Russische heteroseksuelen en de drama's in deze bloemlezing zijn meer dan gay drama's, maar als we een thema willen transcenderen moeten we eerst de speciale eigenschappen bespreken...' (William Hoffman over zijn bloemlezing 'Gay drama') Die speciale eigenschap is (mannelijke of vrouwelijke) homoseksualiteit.

In Nederland

In 1904 debuteerde Jacob Israël De Haan met de baanbrekende roman "Pijpelijntjes". Het bijzondere aan dit boek is, dat het als de eerste Nederlandse homoseksuele roman kan worden beschouwd. De (platonische)

relatie tussen de hoofdpersonen, Sam en Joop, is onstabiel en kompleks, niet alleen omdat zij verschillen van elkaar, maar ook omdat in die tijd zo'n liefde maatschappelijk onacceptabel was. Door dit boek werd De Haan als leraar ontslagen. De publieke belangstelling voor zijn werk was gering.

Anna Blaman was de eerste die de lesbische liefde besprak. In 1941, tijdens de Duitse bezetting, publiceerde ze haar eerste roman 'Vrouw en vriend' waarin erotiek expliciet beschreven wordt, zoals in haar tweede roman 'Eenzaam avontuur' (1948), die controversieel was wegens zijn thematiek. 'Eenzaam avontuur' is vooral een psychologische roman met existentiële elementen. De erotische beschrijvingen waren voor die tijd choquerend en leidden tot commotie in katholieke en reformatorische kringen.

Met de seksuele revolutie in de jaren zestig verschenen ook auteurs die vrijer waren in de beschrijvingen van seks en liefde tussen personen van hetzelfde geslacht.

Gerard Reve is nog zo'n schrijver die erin slaagde om commotie in chriselijke kringen te veroorzaken. Het gaat met name om de schaamteloze roman 'Nader tot U', waarin hij God als een ezel beschrijft waarmee hij de geslachtsdaad bedrijft. Zoals in al zijn andere boeken zijn religie, dood en

(homo)seksualiteit de belangrijkste motieven. De beschrijvingen van seksuele opwinding en geslachtsgemeenschap zijn zeer expliciet.

In Servië

'Eeuwigheid' (1899) van Janko Veselinović is niets meer dan een spiegel van de restrictieve gemeenschap van die tijd. Het povere taalgebruik en de versluierde beschrijvingen vertellen ons niets over homoseksualiteit maar over een vriendschap tussen twee mannen. Het verhaal beschrijft de verbodering tussen Branko en Ilija, die door een pastoor wordt bezegeld.

Een zekere pastoor Đuro uit Njeguš, beschreef die ceremonie als huwelijk tussen twee mannen en hij beschouwde het als een uitvlucht voor ondeugd. (Mary Durham, 'Some Tribal Origins, Laws and Customs of the Balkans')

In de jaren negentig, de jaren van oorlog, was er een man die in een stampvolle bus in het midden van Pančevo kon zeggen: 'Wat bezweet zijn jullie, Serviërs en jullie stinken. Straks heb ik niemand om mee te neuken'. Zijn naam was Dejan Nebrigić. Hij was ook de eerste in de geschiedenis van het Servische juridische systeem die een proces wegens homofobie heeft aangespannen. Hij werd in 1999 op 28-jarige leeftijd vermoord. Zijn roman 'Paris-New York' werd postuum uitgegeven

in 2001. Wegens zijn ondubbelzinnigheid en directheid gaat dit boek door voor de eerste Servische gay roman. 'Paris-New York' is in de ik-vorm geschreven en de schrijver is tegelijkertijd het subject en het object van de vertelling omdat hij over zichzelf schrijft. Hij schrijft over zijn reizen naar Amerika en Frankrijk en over de terugkomst naar Servië tijdens de oorlog. In deze omstandigheden beschrijft hij zijn eigen positie, de positie van iemand die anders is dan de anderen, iemand die tot een minderheid behoort, in dit geval iemand die homoseksueel is.

De nederlandstalige en de Servische gay literatuur hebben zich duidelijk langs andere wegen ontwikkeld. Dat is veroorzaakt door verschillen in maatschappelijke en politieke omstandigheden. Terwijl Nederland en België pioniers zijn op het domein van gay rechten is het officiële standpunt van de Servische gezondheidsorganisatie nog steeds dat homoseksualiteit een ziekte is. In zo'n soort maatschappij is het ook echt moeilijk om gay literatuur op een hoger niveau te brengen. Maar er is ook iets goeds: er is daarom nog steeds veel ruimte voor Servische schrijvers die hun eigen verhaal willen vertellen terwijl het in Nederland en België misschien allemaal al verteld is. • **Vladimir Orešković en Vesna Jovanović**

Verder lezen / Za više informacija:

Lidija Obradović, 2009, *Biti gej u Srbiji*, Beograd
 Uroš Filipović, 2002, *Staklenac*, Rende, Beograd
 Nela Šukara, 2001, *Mleko i pivo*, Rende, Beograd
 Tom Lanoye, 1988, *Alles moet weg*, Bert Bakker, Amsterdam
 Tom Lanoye, 1991, *Kartonnen dozen*, Amsterdam
 Gerard Reve, 1975, *Een circusjongen*, Elsevier, Amsterdam & Brussel
 Gerard Reve, 1975, *Ik Had Hem Lief*, Elsevier, Amsterdam & Brussel
 Gerrit Komrij, 1980, *Verwoest Arcadië*, De Arbeiderspers, Amsterdam

GEJ KNJIŽEVNOST

Prvi romani homoerotične sadržine u modernoj holandskoj i srpskoj književnosti

Poznato je da društvene okolnosti u velikoj meri utiču na umetnost uopšte. Shodno tome, očigledno je da se u XX veku društvena klima u Holandija razlikovala od one u Srbiji. Zato se gej književnost razvijala brže u Holandiji jer razvoj umetnosti prati razvoj društvenih okolnosti i bavi se problemima koji su aktuelni u datom trenutku.

Zanimljivo je uporediti Holandiju i Srbiju u ovom domenu. Međutim, koliko želimo da razumemo sve razlike, ali i dodirne tačke, moramo da razmotrimo i neke druge činjenice. Na prvi pogled se čini nebitnim, ali nakon dublje analize, svakako se dobija bolji uvid u samu problematiku. Na primer, u Holandiji je homoseksualnost legalizovana još 1811. godine, sudeći po jednom zakonu iz Napoleonovog doba. U Srbiji se to desilo tek 1994. godine, gotovo dva veka kasnije. U Holandiji je 1911. oformljen Holandski naučno humanitarni komitet, prva organizacija za homoseksualce, a 1945. i COC, prva posleratna gej i lezbejska organizacija sa sedištem u Amsterdamu, pored kuće Ane Frank. U Srbiji je 1990. osnovan gej i lezbejski lobi 'Arkadija', a 1995. prva lezbejska organizacija Labris.

"Ja definišem gej dramu kao dramu čija je centralna figura (ili figure) homoseksualac ili čija je centralna tema homoseksualnost. To nikako ne znači da gej drama mora da napiše gej osoba za gej osobu... dobre drame transcendentiraju svoje teme. "Višnjik" je mnogo više nego ruska drama... Čehov i Strindberg su mnogo više nego Rus i heteroseksualac i drame u ovoj zbirci su mnogo više nego gej drame ali da bismo transcendentirali temu moramo se pozabaviti posebnostima..." (Vilijem Hofman o svojoj zbirci "Gej drama"). Ova posebnost se odnosi na (kakomušku tako i žensku) homoseksualnost.

U Holandiji

Jakob Izrael De Han debitovao je 1904. godine inovativnim romanom "Predgrađe Pejpe". Ono što ovu knjigu čini posebnom, je to da se može smatrati prvim holandskim homoseksualnim romanom. (Platonski) odnos između glavnih likova je kompleksan i nestabilan, ne samo zbog primetne razlike u karakterima, već i zbog takvog, u to vreme društveno neprihvaćenog, oblika ljubavi. De Han je zbog ove knjige bio otpušten sa mesta nastavnika, a interesovanje publike za ovo delo bilo je zanemarljivo. Ana Blaman je bila prva koja je pisala o lezbejskoj ljubavi. Za vreme nemačke okupacije, 1941. objavila je svoj prvi roman "Žena i prijatelj" u kome je erotičnost eksplicitno opisana, kao i u njenom drugom romanu "Usamljena avantura" (1948), koji se smatra kontroverznim zbog svoje tematike. "Usamljena avantura" je pre svega psihološki roman sa egzistencijalnim elementima. Erotski opisi, za to vreme šokantni, uskomešali su katoličke i protestantske krugove.

Sa seksualnom revolucijom šezdesetih godina, došlo je i do pojave autora koji su bili slobodniji u opisivanju seksa i ljubavi između osoba istog pola.

Herard Reve je još jedan pisac koji je svojom knjigom uspeo da uzburka hrišćanske krugove. Reč je o besramnom romanu "Bliže Vama", u kom Boga opisuje kao magarca s kojim ima polni odnos. Kao i u njegovim ostalim knjigama, najvažniji motivi su religija, smrt i (homo)seksualnost. Opisi seksualnog uzbuđenja i polnih odnosa su vrlo eksplicitni.

U Srbiji

"Večnost" (1899) Janka Veselinovića je ništa više do ogledalo restriktivne zajednice tog vremena. Siromašan jezik i šturi opisi nam ne govore ništa o homoseksualnosti, već o prijateljstvu između dvojice muškaraca. Ova

pripovetka opisuje čin bratimljenja između Branka i Ilije, koje obavlja sveštenik u crkvi.

Izvesni pop Đuro iz Njeguša je opisao ovaj obred kao venčanje dva muškarca i smatrao ga izgovorom za porok (*Mary Durham - Some Tribal Origins, Laws and Customs of the Balkans*).

Devedesetih, u godinama rata, postojao je jedan čovek koji je u prepunom autobusu, u sred Pančeva mogao da kaže: "Kako ste vi Srbi svi znojavi i smrdite, necu imati više s kime da se tucam." Njegovo ime je bilo Dejan Nebrigić. On je, takođe, bio prvi u istoriji srpskog pravosuđa, koji je pokrenuo sudski postupak zbog homofobije. Ubijen je 1999. u svojoj dvadeset osmoj godini života. Njegov roman "Paris - New York" je posthumno objavljen 2001. Zbog svoje nedvosmislenosti i neposrednosti važi za prvi srpski gej roman. "Paris - New York" je napisan u prvom licu, a pisac, koji piše o sebi, je istovremeno i subjekat i objekat pripovedanja. Nebrigić piše o svojim putovanjima za Ameriku i Francusku i o povratku u Srbiju u vreme rata. U tim okolnostima opisuje svoju sopstvenu poziciju, poziciju nekog ko je drugačiji od ostalih, nekog ko pripada manjini, u ovom slučaju nekog ko je homoseksualac.

Razvojni put nizozemske i srpske književnosti se, očigledno, razlikuje, što je posledica različitih društvenih i političkih okolnosti. Dok su Holandija i Belgija pioniri u domenu regulisanja prava homoseksualaca, zvanični stav srpske zdravstvene organizacije je, i dalje, da je homoseksualnost bolest. U takvom jednom društvu je prilično teško podići gej književnost na neki viši nivo. Ali, ima u tome i nečeg dobrog: za domaće autore, koji žele da ispričaju svoje sopstvene priče, još uvek ima mnogo prostora, dok su u Holandiji i Belgiji sve priče, možda, već ispričane. •

Vladimir Orešković i Vesna Jovanović

ENQUÊTE ONDER STUDENTEN NEDERLANDISTIEK:

Meisjes vrijzinniger dan mannen

Van de 50 studenten die de enquête hebben ingevuld, is een grote meerderheid van de mensen het oneens met de stelling dat homoseksualiteit een mentale stoornis is, in tegenstelling tot de meerderheid van de Servische bevolking die gelooft dat homoseksualiteit een ziekte is die moet worden bestreden. Hoewel de meerderheid van de studenten Neerlandistiek van mening is dat individuen met een homoseksuele geaardheid goede militairen kunnen zijn, is de publieke opinie hieromtrent grotendeels verdeeld: een derde van de bevolking staat negatief tegenover deze bewering. In tegenstelling tot de heersende mening in veel landen, dat homoseksualiteit een misdaad is (in de Middeleeuwen was het gebruikelijk dat homoseksuelen gearresteerd en veroor-

deeld werden door het keizerlijk gezag enkel om hun geaardheid met als argument dat het in strijd was met de natuurlijke orde), delen onze lieve studenten gelukkig deze mening niet, op een paar uitzonderingen na. Hoewel de helft van de respondenten van mening is dat bijeenkomsten van homoseksuelen op publieke plaatsen niet met geweld zouden moeten worden tegengehouden, geeft een derde aan het gebruik van geweld niet bezwaarlijk te vinden. Onder de vrouwen is de houding verdeeld over de vraag of homoseksuelen als een risicogroep moeten worden beschouwd: d.w.z. of ze mogelijke dragers van het HIV virus zijn, terwijl 80 % van mannen het daarmee volledig eens is. Studenten geven over het algemeen aan, dat zij zich volledig bewust zijn van

de problemen die homoseksuelen ondervinden bij de verwerving van hun rechten en vrijheden in Servië, namelijk meer dan 70% van de studenten. Studenten zijn van mening dat wanneer een kind geadopteerd wordt door een homoseksueel paar, dit als gevolg heeft dat hij of zij in een ongezond milieu opgroeit. Het maakt hun niet uit als een van hun professoren homoseksueel is, of om in het gezelschap te verkeren van homoseksuelen, of om naar feesten te gaan waar zulke seksuele voorkeuren demonstratief zichtbaar zijn. In de resultaten komt wel duidelijk het verschil in houding tussen mannen en vrouwen naar voren – de vrouwen zijn meer liberaal in hun houding tegenover mensen met een homoseksuele geaardheid dan de mannen. • **Adriana Ostojić**

	U potpuno se slažem	Donekle se slažem	Nisam siguran	Donekle se ne slažem	U potpuno se ne slažem
1. Homoseksualnost je mentalni poremećaj	12%	12%	8%	18%	50%
2. Ne osećam se prijatno u društvu homoseksualaca	10%	0%	8%	20%	62%
3. Ne smeta mi homoseksualno opredeljenje kod drugih ljudi	70%	6%	4%	4%	16%
4. U mom okruženju nema diskriminacije homoseksualaca	4%	18%	32%	18%	28%
5. Homoseksualci su manje uspešni od heteroseksualaca	2%	8%	22%	12%	56%
6. Homoseksualci su loši vojnici	10%	4%	40%	6%	40%

	U potpunosti se slažem	Donekle se slažem	Nisam siguran	Donekle se ne slažem	U potpunosti se ne slažem
7. Ne smeta mi što je moj profesor (psiholog, šef) homoseksualac	68%	12%	0%	4%	16%
8. Podržavam nasilno prekidanje homoseksualnih javnih događaja (npr. gej parade)	32%	4%	6%	8%	50%
9. Dete koje je usvojeno od strane homoseksualnog para živeće u nezdravoj sredini	40%	12%	20%	14%	14%
10. Homoseksualnost je zločin	6%	0%	2%	6%	86%
11. „Gej“ osobe u Srbiji imaju jednaka prava kao i ostali građani	18%	10%	30%	16%	26%
12. Većina građana Srbije je homofobična	32%	36%	16%	6%	10%
13. Nije mi prijatno da prisustvujem nekoj žurci gde ima i homoseksualaca	10%	4%	12%	8%	66%
14. Homoseksualci su rizična grupa-potencijalni nosioci HIV virusa	24%	26%	18%	16%	16%
15. Podržavam donošenje zakona koji reguliše sklapanje homoseksualnih brakova	36%	10%	18%	14%	22%
16. Homoseksualnost je fenomen urbanih sredina	4%	12%	24%	8%	52%
17. Uvažavam ljude po njihovom umeću i znanju, a ne po njihovom seksualnom opredeljenju	84%	12%	0%	2%	2%
18. Poznati su mi problemi sa kojima se homoseksualci susreću pri ostvarivanju svojih prava i sloboda u Srbiji	70%	15%	11%	4%	0%

Izvor za komparaciju je: <http://www.bezbednostmladih.org/IzvestajCCVO.doc>

ANKETA ZA STUDENTE NEDERLANDISTIKE:

Devojke liberalnije od muškaraca

Od 50 studenata, koliko ih je radilo anketu, velika većina njih se ne slaže da je homoseksualnost mentalni poremećaj, za razliku od većine građana Srbije koji veruju da se nešto treba preduzeti po pitanju prevencije te „bolesti“. Iako je većinski stav studenata holandskog jezika i književnosti da i pojedinci homoseksualne orijentacije mogu biti dobri vojnici, ovo je jedna od tvrdnji u kojoj je javno mnjenje u priličnoj meri podeljeno – trećina populacije kroz ovu tvrdnju iskazuje negativan stav prema homoseksualcima. Za razliku od stavova stanovnika nekih drugih zemalja da je homoseksualnost zločin (u mnogim

zemljama u srednjem veku su svetovne vlasti hapsile i osuđivale homoseksualce sa opravdanjem da se ne može protiv prirode), naši dragi studenti nemaju isto mišljenje izuzev par slučajeva. Iako polovina ispitanika ne misli da nasiljem treba prekidati okupljanja homoseksualca na javnim mestima, jedna trećina bi bila spremna na nasilje u ovom slučaju. Kod devojaka je mišljenje podeljeno oko stava da su homoseksualci rizična grupa, tj. potencijalni nosioci HIV virusa, dok se 80 % muškaraca u potpunosti slaže sa tim. Uglavnom su studenti odgovarali da su u potpunosti upoznati sa problemima sa kojima se homoseksualci susreću pri

ostvarivanju svojih prava i sloboda u Srbiji, tačnije 70% ispitanih studenata. Studenti smatraju da će dete koje je usvojeno od strane homoseksualnog bračnog para živeti u nezdravoj sredini. Ne smeta im ako je neko od njihovih profesora homoseksualac, a takođe ne osećaju neprijatnost da se nađu u društvu homoseksualaca niti da prisustvuju nekoj žurci gde ima i pripadnika ovog seksualnog opredeljenja. U rezultatima ankete je uočljiva razlika u stavovima muškaraca i devojaka – devojke su daleko liberalnije u svojim stavovima i odnosu prema pripadnicima homoseksualne orijentacije od muškaraca. • **Adriana Ostojić**

PREVOD U PRIPREMI VERTALING IN VOORBEREIDING

PREDGRAĐE

PEJP

PIJPELIJNTJES

JACOB ISRAEL DE HAAN

Sam je bio veoma smiren, ceo dan je mirno radio i zajedno smo pili čaj, utonuli u blagožutu sobnu svetlost koja je bila tako intimna da je i nas ispunjavala blagošću. Pričali smo opušteno i smireno, jedva dižući i spuštajući glas...

‘Slušaj Same’....

‘Da, mali, šta je... opet hoćeš poljubac, blesane?’...

‘Da, i to... nego...’

‘E pa sad, nemoj toliko odjednom... baš si ti neki šašavko.’

‘Strašno te volim, Sam, ne smeš više da me ostavljaš, znaš?’

Daj da uvek budemo zajedno’....

‘Naravno... je l’ to opet plačeš... okreni tu lampu i upali i ovu stolnu, od ovog polusvetla ti se slošilo... tako... i šta je sad?’

Sam was heel kalm, hij had den heelen middag rustig gewerkt en wē dronken saam thee nu in de zacht-gele intimiteit van de lamplichte kamer die zoo heelemaal in je kwam, tot je van-zelf zacht werd en rustigjes praatte met een haast-niet op en neer gaan van je stem....

‘Zeg Sam’....

‘Ja, boy, wat is ‘t... ‘n zoen, weer, malle jongen?’...

‘Ja, dat ook... maar zeg’....

‘Toe nou, niet zooveel te gelijk... wat ben je toch een malle goeie jongen’....

‘Ik hou zoo vreeselijk van je, Sam, je moet niet meer weggaan hoor, je moet ons nou altijd bij mekaar laten blijven’....

‘Zeker... huil je nou weer... draai de lamp deris op en steek ‘t bureautje ook aan, dat halve licht maakt je zoo beroerd van binnen... zoo, en wat is d’r nou?’

Zavalio sam se u ugrejani krevet, lampa je bila prigušena, a tamne senke su igrale po stvarima koje su se nejasno ocrtavale. Preko stolice je bio prebačen moj beli penjoar... pogledah ga i uplaših se.

'Same, premesti samo ovaj penjoar.. tako... da, može tako... Same, ovaj, jesam li ja stvarno drugačiji od ostalih?'

'Da, pomalo jesi... ali nemoj sad o tome.'

'A što da ne... hajde da pričamo o tome... je l' me puno voliš?'

'Znaš i sam da ti to neću reći.'

'Baš kao i ja tebe?''...

'Ponovo kreće ispitivanje... ma neću da kažem... uvek ista priča.'

'Daj, reci makar još jednom... baš kao i ja tebe?'

'Neću... znaš to. Sada ću ti reći još jednom... ali to je poslednji put. Ti mene svakako voliš, ponekad voliš da spavam sa tobom, a ja tebe volim puno... ali drugačije... mislim da je u redu to što ti želiš, ali ja te to nikad neću pitati, to znaš'...

'Da'....

'I vidiš, tebi se sviđaju i drugi momci, a ja to nikada ne bih s nekim drugim'...

'Ne... samo sa mnom'....

'Da... ja ću se jednom venčati, zaista venčati, zvanično'...

'Ma hajde... onda će svakako biti gotovo među nama?'

'Dodavola, šta si se uozbiljio? Odoh ja onda'....

'Same, dođi kod mene da spavamo.'

'Otkud sad to, a malopre nisi hteo kada sam te pitao... baš si blesav danas.'

'Ma nisam... hajde bre dođi, ja već ležim... evo, skinuću sve sa sebe,... dolaziš li?'

'Evo odmah, nevaljalče jedan'...

'Pa što, sam si rekao da mogu da radim šta hoću.'

'Da, naravno, jesam, ali ipak ne bih sada.'

'ajde kad te molim'...

Ležao sam na njegovim rukama – blago drhteći, privijen uz njega, a ispod moje tople kože ružičasti žmarci.

'Sam, ne radimo ništa strašno, zar ne... ja te samo volim.'

'Da, svakako, nije to ništa strašno... dobar si ti dečko'...

'Sam, jesi li stvarno toliko grdan kao što ljudi kažu?'

'O da, i još mnogo grđi'....

'A ja te toliko volim, strašno te volim.'

Onda se odjednom, ne znajući zašto, rasplakah, tresući ga svojim grubim jecajima...

Prevod: studenti četvrte godine

In 't warmgeworden bed lei ik achterover, de lamp was afgedraaid en een donkere sehadowlichtschijn donsde op de dingen, die onduidelijk contourden. Op de stoel lag m'n witte omslagdoek... ik keek er naar en werd bang.

'Sam verleg die doek d'ris even... zoo... ja, zoo is 't goed... Sam, zeg, ben ik heusch anders dan anderen?'

'Ja, 'n beetje wel... maar praat daar nou niet over.'

'Jawel... laten we daar nou wel over praten... hou je veel van me?'

'Dat zeg ik niet, dat weet je wel.'

'Net als ik van jou?''....

'Begint 't vaste vragenlijstje weer... nou maar ik zeg 't niet... altijd 't zelfde.'

'Toe zeg 't dan nog een keer... net als ik van jou?'

'Nee... dat weet je wel. Nou zeg ik 't nog een keer... maar dat is voor 't laatst. Jij houdt positief van mij, en soms vind je 't prettig, dat ik bij je slaap, maar ik hou veel van jou... maar anders... ik vind 't goed, wat jij wilt, maar ik zal 't je nooit vragen, dat weet je wel'...

'Ja'....

'En, zie je, jij houdt ook wel eens van andere jongens, en ik zou dat nooit van een ander willen'...

'Nee... alleen van mij'....

'Ja... ik ga nog wel eris trouwen, echt gewoon trouwen met 'n boterbriefje'....

'Toe nou'... dan is 't zeker tusschen ons uit?'

'Goddorie wor-je ernstig? Nee, maar dan ga ik'....

'Sam, kom bij me slapen.'

'Weer wat nieuws, en net wou je niet, toen ik 't vroeg... wat ben je weer mal vandaag.'

'Nee net niet... toe doe 't nou - ik lig al... zeg, ik doe al m'n goed uit,... kom je nou?'

'Ja dadelijk, malle jongensvent'....

'Hindert niet, je hebt zelf gezegd, dat ik doen mag wat ik wil.'

'Ja, zeker, dat heb ik ook, maar ik wil toch liever niet nou.'

'Toe nou'....

In zijn armen lag ik - licht-bevend, heel dicht tegen hem aan en een rose tinteling liep onder m'n warme huid door....

'Sam, we doen toch eigenlijk niets ergs... ik hou alleen maar van je.'

'Ja zeker, het is niets hoor... je bent een beste boy'....

'Sam, ben-je heusch zoo leelijk als de lui zeggen?'

'O, jé, nog veel leelijker'....

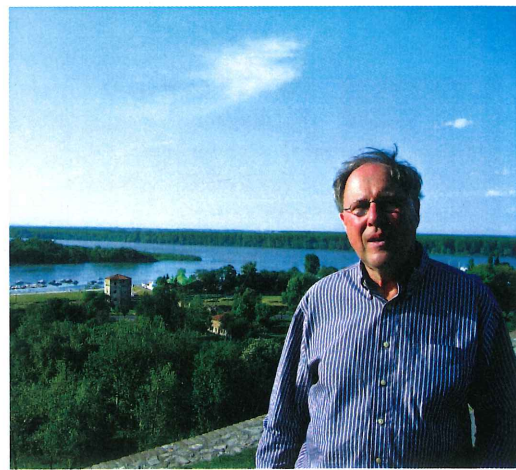
'En ik hou zoo van je, ik hou vreeselijk van je.'

Dan ineenend, niet-wetend waarom begon ik te huilen, ruw-snikkend-schokkend tegen hem aan....

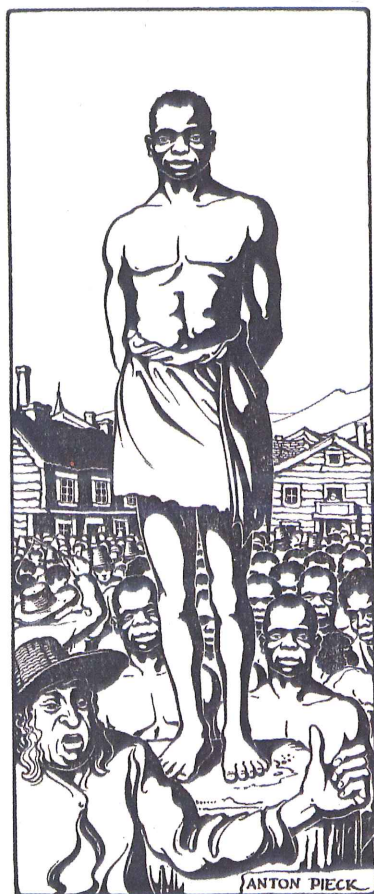
PREVOD U PRIPREMI
VERTALING IN VOORBEREIDING

NEDERLANDS COLONIALISME IN FOCUS

*Of `k zag my door veroveraaren
Besprongen, die my ras, vol vreugd,
Verkochten; weg was toen myn vry:
`k Wierd slaaf en kwam in slavernij.*

BERT PAASMAN

Jongstleden april hadden wij de eer om twee gastcolleges van emeritus-hoogleraar Bert Paasman uit Amsterdam bij te wonen. De bedoeling van zijn bezoek was om ons met de Nederlandse koloniale en postkoloniale geschiedenis en literatuur kennis te laten maken. Het eerste college gaf een historisch overzicht van de slavernij en het begin van de Nederlandse koloniale veroveringen. Professor Paasman leidde ons heel deskundig en kritisch

in in de gruwelijkheden waarmee het kolonialisme en de slavernij gepaard gingen. Hij probeerde uit te leggen hoe zo'n vroom land als Nederland toch met name door slavernij en slavenhandel een van de machtigste koloniale rijken kon worden. De opbloei van Nederland was nauw verbonden met het misbruik van de slaven wat gedekt werd door een onethische politiek. In de loop der jaren werden slaven zich bewust van hun toestand en dat was het begin van hun emancipatie. Er bestonden in Nederland twee stromingen naast elkaar, de ene was vóór koloniale politiek en andere streed tegen dat systeem. Met de emancipatie van de slaven begon een strijd die meer dan een eeuw later zou leiden tot de onafhankelijkheid van de koloniën. Dat veroorzaakte traumatische verhoudingen tussen Nederland en zijn koloniën en leidde in het geval van Indonesië tot een volledige scheiding.

Deze historische feiten dienden als achtergrond voor het tweede college waarvan het onderwerp koloniale en postkoloniale literatuur was. Het boek dat het best de omstandigheden tijdens het dekolonisatieproces in Oost-Indië verbeeldt is *Oeroeg* van Hella Haasse die als "grand old lady" van de Nederlandse literatuur beschouwd wordt. Het verhaal speelt zich in het toenmalige Nederlandse Indië af en lijkt op het eerste gezicht een gewoon verhaal over

een vriendschap tussen een inlander en een uit Nederland afkomstige jongen. Met het verhaal van hun vriendschap en latere scheiding symboliseert Hella Haasse de zelfbewustwording en het ontstaan van nationalisme bij de inlanders en het onbegrip daarvoor bij Nederland. Aangezien ze in Jakarta (het toenmalige Batavia) geboren was komen haar persoonlijke standpunten over racisme en discriminatie aan bod in dit boek.

Het einde van de vriendschap van deze twee jongens staat als symbool voor de bevrijding van Nederlands Oost-Indië en voor een nieuwe ingewikkelde periode van ambivalentie voor alle Nederlanders die daar geboren waren. Door een soort onnozelheid of onwetendheid (of misschien ongeïnteresseerdheid) bevonden Nederlanders zich in een voor hen onbegrijpelijke situatie. Van heerser en vriend tot vijand en vreemdeling in het land van hun geboorte waren ze opeens overbodig en ongewenst.

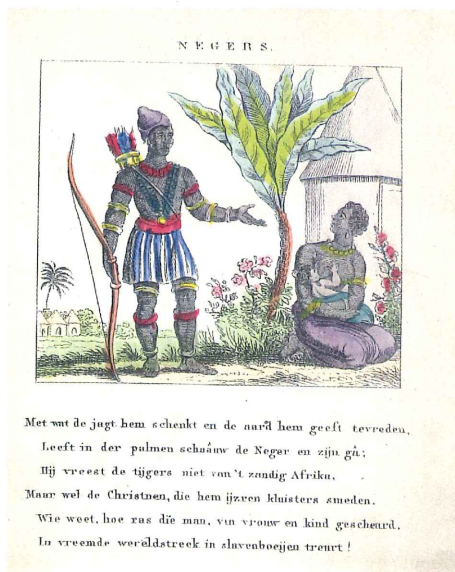
Ben ik voorgoed een vreemde in het land van mijn geboorte, op de grond vanwaar ik niet verplant wil zijn? De tijd zal het leren.

De colleges van professor Paasman gaven ons een helder en duidelijk inzicht in de koloniale geschiedenis van Nederland en een prachtige terugblik op het literaire werk dat daarvan het beste getuigt. • Ivana Arsić en Nikolina Vučenović

GOSTUJUĆE PREDAVANJE

HOLANDSKI KOLONIJALIZAM U FOKUSU

“Ostao sam bez slobode, postao sam rob i u ropstvo me vode”

U aprilu smo imali čast da prisustvujemo predavanjima profesora u penziji sa Univerziteta u Amsterdamu Berta Pasmána. Svrha njegove posete je bila da nas upozna sa kolonijalnom i postkolonijalnom istorijom i književnošću Holandije. Tema prvog predavanja bila je ropstvo kroz istoriju i početak holandskih kolonijalnih osvajanja. Profesor Pasmań nas je stručno i kritično uveo u strahote koje su kao posledicu imale kolonijalizam i ropstvo. Pokušao je da nam objasni kako je pobožna zemlja kao Holandija zahvaljujući ropstvu i trgovini robovima uspela da postane jedna od najmoćnijih kolonijalnih sila. Procvat Holandije je bio tesno povezan sa iskorišćavanjem robova koje je prikrivano politikom nemoralna. Međutim, s vremenom su robovi postali svesni svog položaja i tada je počela njihova borba za emancipaciju. Istovremeno su u Holandiji nastale dve struje - jedna koja je podržavala kolonijalnu politiku i druga koja se borila protiv tog sistema. Emancipacijom robova počela je njihova borba za nezavisnost koja će nakon više od jednog veka dovesti do nezavisnosti kolonija. To je zakomplikovalo odnose između Holanđana i njihovih kolonija, što je u slučaju Indonezije dovelo do potpunog otcepljenja. Ove istorijske činjenice bile su uvod u drugo predavanje na temu kolonijalne i postkolonijalne književnosti. Knji-

ga koja najbolje oslikava okolnosti u vreme dekolonizacije Istočne Indije je „Uruh“ (Oeroeg) spisateljice Hele Hase koju nazivaju *grand old lady* holandske književnosti. Radnja knjige je smeštena u tadašnju Holandsku Indiju (Indoneziju) i na prvi pogled deluje kao obična priča o prijateljstvu jednog urođenika i dečaka holandskog porekla. Njihovim prijateljstvom i razilaženjem koje će kasnije uslediti, Hele Hase je pokušala da na simboličan način prikaže buđenje nacionalne svesti urođenika koje je kod Holanđana naišlo na nerazumevanje. S obzirom na to da je rođena u Džakarti (nekadašnjoj Bataviji), Hele Hase u ovoj knjizi iznosi i svoje lične stavove o rasizmu i diskriminaciji. Kraj prijateljstva ova dva dečaka je

simbol oslobođenja Holandske Indije i perioda ambivalentnosti koje će uslediti za sve tamo rođene Holanđane. Zbog naivnosti, neznanja ili možda pak nezainteresovanosti Holanđani su se našli u njima nepojmljivoj situaciji. Od vladara i prijatelja do stranaca i neprijatelja postali su odjednom suvišni i nepoželjni u zemlji svog rođenja. *Jesam li zauvek stranac u svojoj zemlji, na tlu iz kog ne zelim biti presađen? Vreme će pokazati svoje.* Profesor Pasmań nam je svojim predavanjima dao jasan pregled kolonijalne prošlosti Holandije kao i uvid u književno delo Hele Hase koje je možda i najbolje svedočanstvo tog perioda istorije. • Ivana Arsić en Nikolina Vučenović

VOICST:

ALERNATIEF NEDERLAND IN BELGRADO

HOLANDSKA
ALTERNATIVA U
BEOGRADU

Voicst is een wereldberoemde indie-rockband uit Amsterdam. De bandleden zijn Tjeerd Bomhof (zang), Sven Woodside (basgitaar, achtergrond zang) en Joppe Molenaar (drums) die al sinds hun schooldagen samen spelen. De band bestaat officieel vanaf het jaar 2001 en eind april dit jaar gingen ze op een mini – tournee met als doel een verzoening tussen Nederland en de Balkanlanden.

Naast enkele verassingen die ze op die middag voor de inwoners van Belgrado in petto hadden, door in een omgebouwde vuilniswagen op pleinen en in de drukste straten te spelen en daar CD's met hun laatste single *Everyday I Work on the Road* uit te delen, gaven ze ook rond negen uur een lang optreden in Dom Omladine. Er was een groot aantal bezoekers – sommigen kwamen uit nieuwsgierigheid en sommigen uit liefde voor dit muziekgenre. Ondersteuning was er ook van onze eigen muzikanten – als openingsact traden de excentrieke jongens van de band *Zene kese* op, die het publiek met hun geestige songteksten, en een echt rock-geluid opwarmden. *Voicst* trad wat later op, maar toch werden

ze met luid applaus begroet. Dat vrolijkte de jongens op en was de opmaat tot die echte “maniakale energie” die we van hen kennen en die ze tot het eind van de avond volhielden. Dat is ook precies wat de naam van de band betekent, die afkomstig is uit de Zuid-Afrikaanse straattaal. Het eenvoudige toneelbeeld en de gebruikte effecten benadrukten het alternatieve karakter dat zo kenmerkend is voor deze band. Achter de band stond alleen een groot doek waarop zwart-wit foto's, genomen tijdens de tournee, werden geprojecteerd. De auteur van die echt uitzonderlijke foto's is de beroemde Martijn de Vries die de band tijdens dit project volgde. (www.martijndevries.nl) Wat mij echt blij maakte, was een groot aantal geïnteresseerden en de fenomenale sfeer tijdens de hele manifestatie. De inwoners van Belgrado waren verrukt: ze applaudiseerden en wilden steeds meer muziek horen op alle locaties waar de jongens speelden waarmee werd aangetoond dat dergelijke gebeurtenissen in de stad in een behoefte voorzien. Het was al met al een verfrissende ervaring. • **Milan Dragojević**

Voicst je svetski poznat indi-rok sastav koji dolazi iz Amsterdam. Čine ga Čert Bomhof (vokal), Sven Vudsajd (bas, prateći vokal) i Jope Molenaar (bubnjevi) koji sviraju zajedno još od školskih dana. Bend zvanično postoji od 2001. godine, a krajem aprila ove godine su održali mini turneju koja je za cilj imala zbližavanje Holandije i balkanskih zemalja. Osim Zagreba i Sarajeva, posetili su i Beograd. Pored nekoliko iznenađenja koja su pripremili Beograđanima tog popodneva, kada su iz preobraženog kamiona za odnošenje smeća svirali na trgovima, najprometnijim ulicama i delili diskove sa svojim novim hit singlom *Everyday I Work on the Road*, održali su oko 9 časova i veliki koncert u Domu omladine. Građani su se odazvali u popriličnom broju, što iz radoznalosti, što iz ljubavi prema ovakvoj muzici. Podršku su dobili i od naših muzičara, gde su kao predgrupa nastupili ekscentrični momci iz rok benda *Žene kese* koji su zagrejali publiku sa duhovitim tekstovima i pravim rok zvukom. *Voicst* je nastupio nešto kasnije, ali to nije sprečilo publiku da ih pozdravi ogromnim aplauzom, koji je momke oraspoložio i pripremio za pravu “manijačku energiju” koja je pratila ostatak večeri. Inače, naziv benda potiče iz južnoafričkog slenga koji baš to i označava. Scenografija i efekti su bili jednostavni, ističući pravu alternativu po kojoj je sastav poznat. Iza benda stajalo je samo veliko platno na kome su puštane crno-bele fotografije sa turneje. Zaista odlične fotografije radio je poznati Martejn de Vries, koji je pratio bend u ovom projektu (www.martijndevries.nl). Ono što je mene najviše obradovalo je veliki broj zainteresovanih i fenomenalna atmosfera koja je pratila čitavu manifestaciju. Beograđani su bili oduševljeni: na svakoj lokaciji na kojoj su momci svirali tražili su još i podržavali su ih aplauzima, time pokazujući da žele ovakva dešavanja u gradu. Ovo je zaista bilo pravo osveženje. • **Milan Dragojević**

by-nc-nd Creative Commons

3

CEEPUS-AVONTUREN

Elk jaar krijgen 3 beste vierdejaarsstudenten een CEEPUS-beurs om hun laatste semester in een ander Midden-Europees land te kunnen volgen. Dit zijn hun reisverslagen daarvan.

CEEPUS AVANTURE

Svake godine troje najboljih studenata sa četvrte godine ima priliku da sa CEEPUS stipendijom svoj poslednji semestar provedu u nekoj zemlji Centralen Evrope. Ovo su njihovi izveštaji sa tih putovanja.

AVONTUUR I: BOEDAPEST

Het verhaal gaat zo: je werkt hard vanaf het begin van je studie, je docenten zijn tevreden met je werk, je werkt nog eens extra hard om voor alle examens te slagen en ten slotte krijg je dan een beurs om het laatste semester van je studie ergens anders door te brengen. Wie zou dat niet willen? Luiards (die daar zelfs niet voor in aanmerking komen) en lafaards (die bang zijn hoe dat allemaal zal uitpakken). Maar voor hen is dit avontuur toch niet bestemd.

Studentenhuis

Het lelijke, sociaal-realistische studentenhuis (wat een paradox, deze universiteit is toch protestants!) is het eerste contact dat de avonturier met zijn echte leven in Boedapest krijgt, als we het vervoer van de treinstation naar het studentenhuis niet rekenen (dat is ook dezelfde ervaring als van een gewone toerist). Na de eerste ontmoeting met de plaats die in de komende vier maanden ook jouw huis zal zijn, wordt je een beetje treurig en neerslachtig, vooral als je de eerste paar dagen helemaal alleen in je kamer zit en je weet niet met wie je die kamer zal gaan delen. Het wordt nog erger als de sporen van de lifestyle van je toekomstige kamergenoten boekdelen spreken: de

vuilnis in- en rónnd de vuilnisbak, de hoeveelheid lege plastic emballage die tamelijk veel geld zou opleveren als je het naar de recycling zou brengen, meubels en vloer bedekt met stof, onopgemaakte bedden... Maar het avontuur zou geen avontuur zijn zonder badkamers met douchecabines die geen deuren hebben en het koude toilet met heel creatieve 'correspondentie' tussen de anonieme medegebruikers op de deuren. Gelukkig is de stad te

groot en te interessant om hier veel tijd door te brengen – je komt slapen, een douche nemen en soms je huiswerk doen. Maar dat is alleen het geval als je echt niet kunt wennen aan het feit dat je toch een avontuur aan het beleven bent...

Universiteit

Na de slechte ervaring met het studentenhuis, verwacht je een 'kosmische beloning' in de vorm van een kleine, maar toch goed georganiseerde universiteit. En was dat zo? Ja, min of meer. De Protestantse Károli Gáspár Universiteit is echt klein. Of die goed of niet goed georganiseerd is? Nou, iedereen heeft zijn goede en slechte dagen, niet? Het slechte was dat ik hier naartoe ben gekomen midden in een nogal chaotische periode vanwege de verwarring over major en minor programma's, bachelor en master studies enz. Aan het begin van het semester was het officiële rooster iets waarmee je je wel kon oriënteren, maar het was nooit zeker wie er komt en wie er niet komt (studenten én docenten, bedoel ik), wie moet een cursus volgen en wie hoeft dat niet. Na een paar weken kwam toch alles op zijn plaats. De colleges waren goed georganiseerd en interessant, de groepen heel klein (soms

had je de indruk dat het een privéles was) en het studiemateriaal makkelijk beschikbaar of meestal door de docenten verzorgd. Je kunt er echt genieten met name als je geïnteresseerd bent in de Middelnederlandse literatuur en de geschiedenis van de Nederlandse taal.

Mensen

De Hongaren blijken soms asociaal en koud of tenminste een beetje gesloten en gereserveerd tegen vreemdelingen. Als je geen initiatief neemt, kan het wel gebeuren dat je met je kamergenoten dagenlang een 'conversatie' voert die slechts uit één woord bestaat – 'Szia!'

('Dag!'). Misschien kun je niet begrijpen hoe het mogelijk is dat ze geen vragen hebben aan een buitenlandse student, een persoon uit een andere cultuur, een andere land, maar dan probeer je zelf een antwoord te vinden – misschien zijn ze gewoon niet geïnteresseerd, misschien houden ze niet zo veel van de 'indringer' in hun kamer, of misschien spreken ze toch niet zo goed Engels. De mensen aan de universiteit aan de andere kant zijn heel wat vriendelijker. Of misschien alleen praktischer – het spreken in het Nederlands met een andere niet-Nederlands-talige met een andere accent is op zijn

minst vermakelijk.

Om een lang verhaal kort te maken: Ben je bereid om je manier van leven voor vier maanden te veranderen? Heb je nooit in een studentenhuus gewoond? Maakt het je niet uit dat je je soms hulpeloos zal voelen terwijl iedereen rondom je heen een rare taal spreekt? Goed dan, kom dan maar naar Boedapest. En alles wat je over de stad wilt weten kun je wel in een of andere reisgids vinden. Of nog beter, je kunt de stad zelf ontdekken, wijk per wijk, straat voor straat. Daar ga ik je niets over vertellen. • **Vladimir Bodjanec**

I. AVANTURA: BUDIMPEŠTA

Priča ide ovako: vredno radiš od početka studija, profesori su zadovoljni tvojim radom, pa onda radiš još marljivije da položiš sve ispite i na kraju dobiješ stipendiju da provedeš poslednji semestar svojih studija negde drugde. Ko to ne bi hteo? Lenjivci (oni čak i ne ulaze u razmatranje) i kukavice (koje je strah kako će to sad sve da izgleda). Ali njima ova avantura nije ni namenjena.

Studentski dom

Ružan, soc-realistički internat (koji paradoksalno, pa univerzitet je protestantski!) je prvi kontakt avanturiste sa njegovim realnim životom u Budimpešti, ukoliko ne računamo prevoz od železničke stanice do internata (to može da iskusi svaki obični turista). Nakon prvog susreta sa mestom koje će u iduća četiri meseca biti i tvoj dom, malo se rastužiš i deprimiraš, posebno ako prvih nekoliko dana sam sediš u sobi i ne znaš s kim ćeš tu sobu da deliš. Još je gore ako su tragovi načina života tvojih budućih cimera više nego očigledni: smeće u i oko kante za smeće, količina prazne plastične ambalaže na kojoj bi se dalo zaraditi koju paru ako bi je odneo na recikliranje, nameštaj i pod prekriveni prašinom, nenameštani kreveti... Avantura ne bi bila avantura bez kupatila sa tuš-kabinama koje nemaju vrata i hladnim toaletom sa veoma kreativnom 'korespondencijom' po vratima među anonimnim korisnicima istog. Srećom,

grad je suviše velik i zanimljiv da bi tu morao da provodiš puno vremena – tu ćeš doći da prespavaš, istuširaš se i ponekad uradiš neki domaći. Ali to je tako samo ako zaista ne možeš da se navikneš na činjenicu da je upravo u toku avantura...

Univerzitet

Posle lošeg iskustva sa studentskim domom očekuješ 'kosmičku nagradu' u obliku malog, ali dobro organizovanog univerziteta. I da li bude tako? Da, manje-više. Protestantski univerzitet Karoli Gašpar je zaista mali. A da li je dobro ili loše organizovan? Pa, svi imamo dobre i loše dane, zar ne? Loše je što sam stigao usred nekog prilično haotičnog perioda zbog konfuzije oko *major* i *minor* programa, bečelor i master studija i sl. Na početku semestra je zvanični raspored bio donekle sredstvo za orijentaciju, ali nikad nije bilo sigurno ko dolazi na predavanje, a ko ne (tu mislim i na studente i na profesore), ko mora da prati određeno predavanje, a ko ne mora. Za nedelju-dve sve je ipak došlo na svoje mesto. Predavanja su bila dobro organizovana i zanimljiva, grupe veoma male (ponekad si mogao da pomisliš da si ustvari na privatnom času), a studijski materijal lako dostupan ili su se za njega uglavnom pobrinuli profesori. Stvarno je lako uživati u predavanjima, posebno ako te zanima stara nizozemska književnost ili istorija jezika.

Ljudi

Mađari ponekad deluju nedruželjubi i hladni ili barem pomalo zatvoreni i rezervisani prema strancima. Ako sam ne preuzmeš inicijativu, može vrlo lako da se desi da sa cimerima danima vodiš 'razgovor' koji se sastoji iz samo jedne reči – *Szia!* (Zdravo!). Možda nećeš moći da razumeš kako je moguće da nemaju šta da pitaju stranog studenta, osobu iz druge kulture, druge zemlje, ali onda probaš sam da dođeš do odgovora – možda jednostavno nisu zainteresovani, možda im se baš i ne sviđa što imaju 'uljeza' u sobi ili prosto možda ne govore toliko dobro engleski. Sa druge strane, ljudi na fakultetu su donekle više prijateljski raspoloženi. Ili samo praktičniji – razgovor na holandskom sa drugim Nizozemcem koji ima drugačiji naglasak može da bude barem zabavan.

Da skratim priču: Jesi li spreman da na četiri meseca promeniš način života? Nisi nikada živeo u studentskom domu? Da li ti nije važno što ćeš se ponekad osećati bespomoćno dok svi oko tebe pričaju na nekom čudnom jeziku? Važi, onda dođi u Budimpeštu. A sve što te interesuje o samom gradu, možeš da nađeš u bilo kom vodiču. Ili još bolje, grad možeš da otkrivaš sam, kvart po kvart, ulicu po ulicu. O tome ti neću ništa ispričati. • **Vladimir Bodjanec**

AVONTUUR 2: WENEN

“De kogel is door de kerk. Ik ga naar Wenen”, juichte ik twee maanden geleden. Mijn visum was al klaar, en het enige wat me nog reste was- Inpakken en wegwijzen! Toen wist ik nog niet wat me als uitwisselingstudente te wachten zou staan: een lastige periode van wennen en aanpassen of een gelukzalige periode in een van de mooiste steden van Europa. Een beetje van beiden, zou ik nu zeggen.

Cultuurschok

Ik ben het met Vlada eens: Je moet een volstreekte lafbek zijn om deze gelegenheid te laten schieten. Een nieuwe omgeving en interessante mensen, een stad die er als een openluchtmuseum uitziet, alles bij elkaar: een prachtige ervaring. Maar is dat wel helemaal zo?

Maandag, 1 maart, mijn eerste dag in Wenen, ik loop naar de bushalte. Ik heb net mijn beurs van ÖAD (Austrian Exchange Service) ontvangen en alle contracten ondertekend (allemaal voor de zekerheid dat hun geld in de komende vier maanden in veilige handen is, hoor! Ze weten blijkbaar niet wat voor een procedure wij moeten ondergaan om een visum te krijgen). Overal om me heen haasten de mensen zich met ernstige gezichten als een op hol geslagen kudde. Zelfs op de roltrap moet je aan de rechterkant staan, als je gevloek wil vermijden- niet iedereen vindt de roltrap snel genoeg om gewoon te blijven staan en te wachten. En waarom rennen ze? Ze zullen heus de tram niet missen want de aankomsttijd staat al aangegeven op een digitaal bord. Wegens tijdsbesparing, neem ik aan. En op dat moment wist ik het al: Het zal tussen ons niet boteren.

Hetzelfde geldt ook voor de mensen aan de Universiteit. Meestal zijn ze uiterst formeel en gesloten. Van gesprekken die niets met de colleges te maken hebben is geen sprake. Samenwerking is alleen mogelijk als je doet wat hen bevalt. En als je het vervelend vindt om de hele tijd te proberen om bij hen in het gevlj te komen, beperk

je dan liever tot wat je in je eentje kan doen.

Studeren

Het inschrijven bij de Universiteit was ook geen sinecure. Ik kan me voorstellen dat je zoveel administratief werk nodig heb als je een gewone student bent maar niet als je een uitwisselingstudent bent. Bovendien, een glimlach af en toe van de vrouw achter de infobalie zou al helpen om je niet zo verloren te voelen.

Eindelijk ben je dan ingeschreven. Was het de moeite waard? Dat zal ik pas in juli kunnen zeggen. Het studieprogramma hier is heel wat anders dan dat in Servië. Enerzijds zijn de colleges vrij goed en doelgericht georganiseerd en Nederlandse schrijvers zijn hier vaak te gast(wat voor de hand ligt gezien de hoeveelheid geld die de Universiteit van de staat krijgt). Anderzijds leer je hier eens en voorgoed wat 'zelfstandig werken' betekent: aan het einde van de dag heb je je handen vol aan allerlei opdrachten. De mogelijkheid om zonder van tevoren huiswerk te doen de les bij te wonen bestaat niet want dat is wat er tijdens de les besproken wordt. Vind je toch nog tijd om naar de bibliotheek germanistiek te gaan, dan vind je daar

van alles en nog wat. Pas op dat je precies weet wat je zoekt (de boeken zijn niet beschikbaar om door te bladeren)! Om een boek te lenen moet je het eerst online bestellen en, als het goed is, ligt het na een paar uur in de bibliotheek op je te wachten. Gek, hè!

Wat verder ter tafel komt

De bovenstaande dingen zijn geen reden om in de put gaat zitten, hoor! Zelfs het studentenhuus waarvoor je €330 per maand betaalt en dat veel te wensen overlaat kan niets aan het feit veranderen dat je een uitwisselingstudent in Wenen bent. Mijn leus is: Geniet ervan! Bezoek elk museum en leer zoveel mensen kennen als je maar kan! Uiteindelijk zou je het misschien zelfs leuk gaan vinden om elke dag ontelbare keren Danke(Bedankt) en Bitte(Graag gedaan) te zeggen.

Om eventjes af te sluiten:

Kom maar naar Wenen,
Dat is waar iedereen naar streeft
Kom maar naar Wenen,
Mensen hier zijn 'beleefd'
Kom maar naar Wenen,
Daar is alles okay
Kom maar naar Wenen,
Maar breng je geduld en goeie wil mee.

• Milica Panić

2. AVANTURA: BEČ

‘Odluka je doneta. Idem u Beč, klicala sam pre dva meseca. Viza je već bila spremna, i sve što je preostalo bilo je – stvari u torbu i put pod noge! Tada još nisam znala šta me kao studenta na razmeni čeka: mučan period navikavanja i prilagođavanja ili možda najradosniji u jednom od najlepših gradova Evrope. Pomalo od oba, mogu sada da kažem.

Kulturni šok

Slažem se sa Vladom: Onaj ko dozvoli da mu izmakne ovakva prilika, mora biti kompletna kukavica. Novo okruženje i interesantni ljudi, grad koji izgleda kao muzej na otvorenom, sve u svemu: predivno iskustvo. Ali da li je sve baš tako?

Ponedeljak, 1. mart, moj prvi dan u Beču, na putu sam ka autobuskoj stanici. Samo što sam primila stipendiju od ÖAD-a (Austrijska služba za razmenu studenata) i potpisala sve ugovore (a sve radi sigurnosti da se njihov novac u naredna četiri meseca nalazi u sigurnim rukama! Očigledno nisu svesni kakve mi sve procedure moramo da prođemo ne bismo li dobili vizu). Svuda oko mene ljudi negde žure, pomahitali i ozbiljnih lica. Čak i na pokretnim stepenicama morate da stojite na desnoj strani ako želite da izbegnete psovke – ne misli svako da su pokretne stepenice dovoljno brze kako bi samo stajao tu i čekao. A zbog čega jure? Pa

svakako neće propustiti tramvaj jer svuda na digitalnim tablama piše vreme dolaska. Da bi uštedeli vreme, pretpostavljam. I istog momenta shvatih: nećemo mi naći zajednički jezik.

Isto važi i za ljude na fakultetu. Uglavnom su krajnje zatvoreni i formalni. O razgovorima nevezanim za predavanja nema ni govora, a saradnja je jedino moguća ukoliko radiš ono što njima odgovara. Ako ti se, pak, čini zamarajućim da im bez prestanka ideš uz dleku, drži se dobre stare – u se i u svoje kljuse.

Studiranje

Ni upis na fakultet nije protekao glatko. Mogu da zamislim da ti je tolika papirologia neophodna da bi bio redovan student, ali ne i ako si student na razmeni. Osim toga, smešak tu i tamo od gospođe za info-deskom bi verovatno pomogao da se osećaš manje izgubljeno.

I najzad si upisan. Je li bilo vredno muke? To ću tek u julu moći da vam kažem. Studijski program je ovde znatno drugačiji nego u Srbiji. S jedne strane su predavanja prilično dobro i efektivno organizovana i fakultet ima često priliku da ugosti holandske pisce (što je i razumljivo s obzirom na svotu novca koju dobija od države). Sa druge, opet, naučiš ovde jednom i za svagda šta znači ‘samostalan rad’ – na kraju dana si zatran raznoraznim zadacima, a

mogućnost prisustvovanja času bez prethodno urađenog domaćeg ne postoji jer je upravo to sadržina sledećeg časa. Ipak odvoji vremena da posetiš biblioteku germanistike, tamo možeš naći sve i svašta. Imaj ipak u vidu da moraš tačno znati šta tražiš (knjige nisu dostupne za prelistavanje!) Da bi se knjiga pozajmila mora prethodno da se naruči preko interneta, i u najboljem slučaju, čeka te kroz nekih par sati u biblioteci. Blesavo, zar ne?

Ostale sitnice

Gore navedene stvari svakako nisu razlog da budeš utučen. Čak ni studentski dom za koji moraš svakog meseca da izdvojiš 330e i koji je daleko od savršenog ne menja činjenicu da si student na razmeni u Beču! Moja parola: Uživaj! Poseti svaki muzej i upoznaj što više ljudi možeš! Ko zna, možda ti se na kraju i sviđi da svaki dan nebrojeno puta izgovoriš Danke (Hvala) i Bitte (Nema na čemu).

I da časkom zaključim:

Dođi u Beč,

Ko ne čezne za tim

Dođi u Beč,

Gde svaki čovek je ‘fin’

Dođi u Beč,

Jer ovde sve ide kao po loju

Dođi u Beč,

Al’ ponesi strpljenje i dobru volju. •

Milica Panić

AVONTUUR 3: BRATISLAVA

Als iemand enkele maanden in een ander land gaat doorbrengen, is het normaal dat hij zich zorgen maakt hoe dat eruit zal zien. In mijn geval waren de zorgen driemaal groter, want ik wist helemaal niet waar ik naartoe ging. Mijn CEEPUS coördinator leek namelijk vermist te zijn, aanzien hij geen van mijn e-mails had

beantwoord. Ik zou zelfs het bestaan van het land Slowakije gaan betwijfelen, ware het niet dat ik een schriftelijke bevestiging van hun ministerie van onderwijs had gekregen. Die was zeker niet rijk aan informatie – daarin stond namelijk alleen de naam, en niet het adres van het studentenhuus waar ik zou verblijven. Het adres moest ik

zelf met behulp van google search vinden, en toen ben ik direct naar dat adres gereisd.

Ik stond dus na maanden psychische voorbereiding voor de portier in mijn nieuwe verblijfplaats. Die bekeek het papier waarop stond dat ik daar zou moeten wonen, en hij krabbelde verward op zijn hoofd, dat leek me geen

goed teken. De portier belde echter iemand, en na dat korte telefoongesprek werd ik toch naar een kamer gebracht. Op dat ogenblik voelde ik mij opgelucht, omdat ik tenminste wist dat ik niet op een of andere bank zou moeten slapen. Het bleek zelfs dat mijn kamergenoten en burens heel vriendelijk en hulpvaardig waren, zodat ik me al de eerste avond bijna thuis voelde.

Maar de problemen moesten nog komen. Volgende morgen moest ik me in het zgn. "accommodation office" van mijn studentenhuys officieel aanmelden. De man die daar werkte wilde weten waar ik precies studeerde, want dat studentenhuys was uitsluitend voor de studenten van de Comenius

Universiteit. Aangezien ik geen enkel contact met iemand van de universiteit had gehad, kon ik op alle vragen daarover alleen mijn schouders ophalen. De man stuurde me toen naar de studentendecaan van de Filosofische faculteit, om met haar "de zaken te regelen". Die vrouw bleek een bureaucratische vuurspugende draak te zijn. Wat zij tegen mij zei, ging ongeveer als volgt: "Wie ben jij? Niemand hier heeft ooit van jou gehoord, noch de universiteit noch jouw coördinator. Het is jouw probleem als je geen verblijfplaats hebt, en het is jouw probleem als je geen beursgeld krijgt." Het is te begrijpen dat ik met stomheid geslagen was. De studentendecaan stuurde

me vervolgens naar mijn coördinator, het hoofd van de Hongaarse afdeling. In zijn plaats verscheen de secretaresse van dat departement, die op zoek ging naar het hoofd van Neerlandistiek. Ik voelde me als een speelbal in een soort ambtenarenspeel, en ik begon serieus te overwegen om rechtstreeks naar huis terug te keren. Tenslotte, eindelijk, verscheen het hoofd van de afdeling Neerlandistiek, die mij hartelijk verwelkomde.

Over de rest van mijn verblijf ben ik echt tevreden. De eerste dagen zijn, in principe, de enige slechte herinnering. En ik kijk daarop terug als één van de anekdotes van mijn CEEPUS-ervaring.

• Jelena Svrkota

3. AVANTURA: BRATISLAVA

Kada neko treba da provede nekoliko meseci u stranoj zemlji, normalno je da se brine oko toga kako će sve to izgledati. U mom slučaju su brige bile tripud veće, jer nisam ni znala gde idem. Moj CEEPUS-koordinator je izgleda bio misteriozno nestao, pošto uopšte nije odgovarao na moje mejlove. Počela bih da sumnjam i u postojanje same zemlje Slovačke, da nisam primila pismenu potvrdu od njihovog ministarstva prosvete. A i to pismo mi nije mnogo govorilo – u njemu je stajalo samo ime, ali ne i adresa studentskog doma gde je trebalo da budem smeštena. Adresu sam morala sama da pronađem uz pomoć google pretraživača.

I tako sam se, nakon nekoliko meseci

psihičke pripreme, našla pred portierom u mom novom domu. Čovek je blenuo u onaj papir gde je pisalo da tu treba da živim i zbunjeno se češao po glavi, što nije bio dobar znak. Zatim je pozvao nekoga telefonom, a kada je završio razgovor, najzad su me odveli do sobe. Osetila sam olakšanje jer sam barem znala da neću morati da spavam na nekoj klupi. Kako se ispostavilo, moje cimerke i komšije su bili veoma fini i spremni da pomognu, tako da sam se već prve večeri osećala skoro kao kod kuće.

Ali problemi su tek sledili. Sledećeg jutra je trebalo da se zvanično prijavim u tzv. *accommodation office*-u u mom domu. Čovek koji je tamo radio se raspitivao gde ja u stvari studiram, jer je to

bio dom isključivo za studente Univerziteta Komenius. Pošto nikada nisam ni bila u kontaktu sa nekim sa fakulteta, mogla sam samo da slegnem ramenima umesto odgovora. Čovek me je onda poslao kod prodekana za nastavu Filozofskog fakulteta da s njom „razrešim stvari“. To čudovište od žene me je napalo s vrata. Njene reči su glasile otprilike ovako: „Ko si ti? Niko ovde ne zna za tebe, ni fakultet ni tvoj koordinator. Nije naš problem ako nemaš smeštaj i nije naš problem ako ne budeš dobila stipendiju.“ Razume se da sam bila potpuno šokirana. Prodekanka za nastavu me je zatim poslala da čekam svog koordinatora, za koga se ispostavilo da je šef Katedre za hungarologiju. Umesto njega se pojavila sekretarica te katedre, koja je krenula da traži šeficu Niderlandistike. Već sam se osećala kao da se dobacuju sa mnom kao s loptom i ozbiljno sam razmišljala de se okrenem i vratim pravo kući. A onda se konačno pojavila šefica Katedre za niderlandistiku, koja mi je poželela dobrodošlicu.

Što se tiče ostatka mog boravka, sasvim sam zadovoljna. Ta prva dva dana su i jedina loša uspomena, ali sada ih posmatram kao jednu od anegdota iz mog CEEPUS iskustva. • Jelena Svrkota

WAKKER WORDEN MET LUT, DIRK EN MICHAËL

Lut de Block (1952) debuteerde in 1984 met de dichtbundel *Vader* waarvoor ze de Yang poëzieprijs kreeg. Het gedicht dat in de poëzieroute is opgenomen, werd later gepubliceerd in *De luwte van het late middaguur* (2002). Met haar poëzie evocert ze een vrouwelijke kijk op het bestaan. Haar werk handelt o.a. over het vrouwzijn, over relaties waarin de vrouw een cruciale rol speelt, over een vrouwelijke stem die zich in de schemerzone tussen jeugd en ouderdom bevindt. Daarnaast schrijft ze ook proza en stelt ze bloemzangen samen. In 2001 ontving ze de Prijs voor Letterkunde van de Provincie Oost-Vlaanderen.

LUT DE BLOCK

OESTER

Ze kan haar sluitspier nauwelijks beheersen als hij met moordend mes haar weekheid binnendringt. En dat het toch nog zingt in haar van zij de uitverkorene, de mooiste en dat ze zich dan opent en geen weerstand bieden kan.

Zo open, zo gesloten als een oester want hij kent haar niet. Hij laat zich ook niet kennen, viert alleen zijn wellust bot. Och god, wat is één oester. Wie koestert er een oester. Hij lust haar rauw, hij zuigt haar leeg, hij gooit haar weg.

PAUL BOGAERT

4

Daar staan ze dan,
spoelt het applaus niet weg,
buigen ze nog een keer.

Pas als de boeketten komen, glijden
hun handen uit elkaar.
Ze drijven naar de kant en lopen

leeg. Hoe lang houdt dit nog stand?
Zo buiten adem staan ze daar
te zweten. Gaan ze zitten,

zit er een oude vrouw tussen hen in.
Wat fluistert zij hen toe?
Het is een heks, een schikgodin.

Ze veinst tevredenheid, moederlijk houdt zij
hen in de hand. Waar wacht ze op? Hoe
speelt zij wat gepland is, klaar?

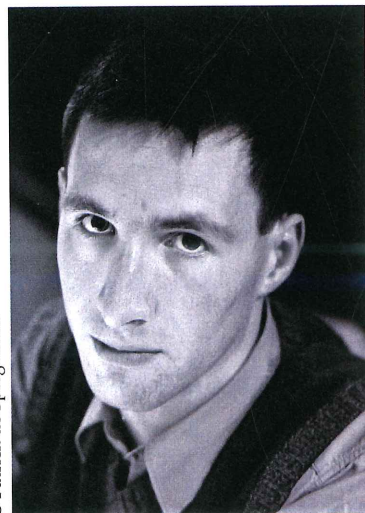
Kijk, ze lachen van de zurigheid.
Doet zij gif in citrusvruchten
of hanteert zij daar een schaar?

MICHAËL VANDEBRIL

STARI BEOGRAD

eensnarige stad die onophoudelijk
mijn polsen oversnijdt
ik treur niet
ik drink met een wellust van dik bloed
in een koppige maat loopt een leger jonge heren
dansend over het water – zoetwaterdromen
als varkens uit de rivier geschept
ik kijk naar je jonge borsten
terwijl je je mond geeft aan een andere man
– als een dronken vogel
die met zijn vleugels langs tralies glijdt –
je zingt een oud stadslied
en beograd zingt zachtjes met je mee
o witte dijen van de balkan
waarop ik gretig al mijn handen leg

Paul Bogaert debuteerde in 1996 met de dichtbundel *Welcome Hygiene*, een bundel waarin het gebruik van verschillende taal- en stijlregisters een bizarre logica en een vervreemdingseffect teweegbrengt. De onrust van de ik-figuur lijkt uit een overgevoelig bewustzijn voort te komen. Dezelfde uiterst scherpe mentale en zintuiglijke gewaarwordingen komen terug in de bundel *Circulaire systemen* (2002). In deze bundel onderzoekt Bogaert zijn fascinatie voor alles wat roteert. 'Een gesloten, circulair systeem biedt veiligheid maar ook onbehagen. In een afstandelijke, pseudo-wetenschappelijke toon en soort poëtische taal-machines, waarin het alledaagse tegenover het systematische wordt geplaatst', aldus Tom Van de Voorde. In 2006 verscheen Bogaerts langverwachte bundel *AUB*. In een paar jaar tijd en met slechts drie dichtbundels wierp Bogaert zich op als een van de opmerkelijkste stemmen onder de jonge Vlaamse dichters.

© Patrick de Spiegelaere

Michaël Vandebril (1972) woont en werkt in Antwerpen waar hij ook rechten aan de Universiteit van Antwerpen studeerde. Hij is dichter en organisator van literaire manifestaties. Als dichter-performer trad hij voor de eerste keer op in 1998 tijdens de CD-opname van *Poetry & Straight Jazz*. In het jaar 2000 stichtte hij het collectief *Le Tigre Unick* dat beroemd is om zijn literaire manifestaties in Antwerpen en Amsterdam waarover veel gediscussieerd werd. Eind 2002 werd hij benoemd als coördinator van *Antwerpen Boekenstad* en tevens was hij art-director van het UNESCO project *Wereldboekenstad* in Antwerpen (2004). De poëzie van Michaël Vandebril is beïnvloed door het surrealisme van André Breton en zijn mededichters en door de orale traditie van de *Beat Generation*.

LUT DE BLOK

OSTRIGA

Ona jedva vlada mišićem stezačem
kada on ubitačnim nožem prodre u njenu
mekotu. Pa ipak u njoj sve tada peva
da je ona jedina, i najlepša, i potom se
otvara i više ne može da pruža otpora.

Tako otvorena, tako zatvorena kao ostriga jer on nju
ne zna. Ni on se ne da poznati, samo daje punog
oduška svojoj pohoti. Bože moj, šta je pa jedna ostriga.
Ko još mazi i pazi ostrigu. Proždire je živu,
isisava nutrinu, baca u stranu.

PAUL BOHART

4

Tako oni stoje,
ako aplauz ne zamre
još jednom se poklone.

Tek kad stignu buketi, ruke
im se raspletu.
Klize u stranu i prazne se

potpuno. Koliko će još dugo tako?
Bez daha tako stoje tamo
i preznojavaju se. Sednu li,

među njih seda neka starica.
Šta li im šapuće?
Veštica je to, sudenica.

Glumi zadovoljstvo, majčinski ih drži
u šaci. Šta li čeka? Kako li će
izvesti što je zacrtano?

Vidi, smeše se od kiselosti.
Stavlja li to ona otrov u južno voće
ili to koristi makaze?

MIHAEL VANDEBRIL

STARI BEOGRAD

jednostruni grad što mi neprekidno
vene prerezuje
ne tugujem
pijem sa sladostrašću guste krvi
u ritmu inata vojska mlade gospode ide
plešući preko vode – slatkovodni sni
poput svinja iz vode zahvaćeni
gledam u tvoje mlade dojke
dok ti usta pružaš drugome
- poput pijane ptice
što krilima prebira rešetke -
pevaš starogradsku pesmu
a beograd ti se tiho pridružuje
o bele butine balkana
na koje žudno polažem sve svoje šake

Prevela: Jelica Novaković-Lopušina

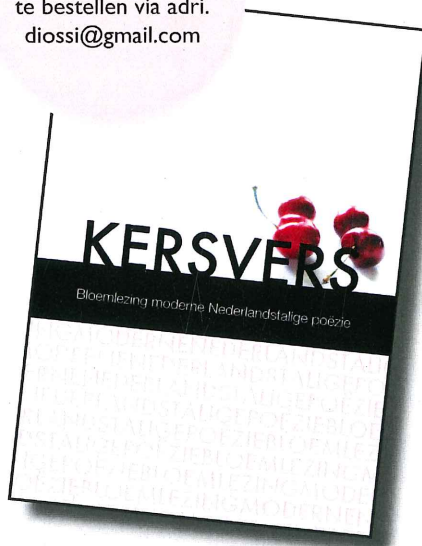
TRGNIMO SE SA LUT, DIRKOM I MIHAELOM

Lut De Blok (1952) debitovala je 1984. u tradiciji neorealizma zbirkom "Otac" za koju je primila nagradu za poeziju časopisa *Yang*. Čini se da je trauma iz detinjstva (smrt njenog oca) u početku poslužila kao značajan izvor inspiracije. Za zbirku "Između dva mora" (*Entre deux mers*) nagrađena je 2001. godine Nagradom za književnost Istočne Flandrije koja se dodeljuje svake četvrte godine. Vitalizam i senzualnost pesnikinje De Blok najviše dolazi do izražaja i zbirci "Zavetrina popodnevnog sata". Godine 2007. Lut je - analogno tituli gradskog pesnika - na dve godine postavljena za pesnikinju pokrajine. Njen zadatak se sastoji u tome da napiše desetak pesama koji osvetljavaju različite aspekte pokrajine Istočne Flandrije.

Paul Bohart je debitovao zbirkom *Welcome Hygiene* u kojoj različiti jezički i stilski registri proizvode bizarnu logiku i efekat otuđenja. Čini se da nemir glavnog lika proizilazi iz preosetljive svesti. Ista krajnje izoštrana mentalna i čulna opažanja javljaju se i u zbirci "Cirkularni sistemi" iz 2002. godine. U ovoj zbirci Bohart istražuje svoju fasciniranost svime što rotira. "Zatvoreni cirkularni sistem nudi sigurnost ali i nelagodnost. U rezervisanom, pseudo-naučnom tonu nastaje jedna vrsta poetičkih jezičkih mašina gde se svakidašnjica sučeljava sa sistemom", smatra Tom van de Vorde. Godine 2006. izlazi dugo očekivana zbirka "Molim lepo". Za nekoliko godina i sa samo tri zbirke pesama Bohart se nametnuo kao naupečatljiviji glas mladih flamanskih pesnika.

Mihael Vandebril (1972) živi i radi u Antverpenu gde je studirao prava na Antverpenskom univerzitetu. On je pesnik i organizator literarnih manifestacija. Njegov prvi nastup kao pesnik-izvođač bio je na kompakt disku *Poetry & Straight Jazz* 1998 godine. Godine 2000. osnovao je kolektiv *Le Tigre Unick* koji je poznat po književnim manifestacijam održanim u Antverpenu i Amsterdamu o kojima se dosta diskutovalo. Krajem 2002. godine imenovan je za koordinatorka projekta *Antwerpen Boekenstad*, a 2004. je bio i umetnički direktor UNESCO-ovog projekta *Wereldboekenstad* u Antverpenu. Na poeziju Vandebrila utiče nadrealizam Andrea Bretona i njegovih savremenika, kao i usmena tradicija generacije *Beat*.

VIND ZE
IN KERSVERS!
te bestellen via adri.
diossi@gmail.com

KOORKESTRENEREN

We weten allemaal dat Bojana Budimir een talent voor Nederlands en vreemde talen in het algemeen heeft, maar dat is nog niet alles. Behalve talen speelt muziek ook een belangrijke rol in haar leven. Muziek en Nederlands zijn haar twee grote liefdes die een even belangrijke plaats in haar leven hebben en die volgens Bojana in nauw verband met elkaar staan.

Waarom is Horkestar geen gewoon koor?

Wat ons van de andere koren onderscheidt is het feit dat we een anti-autoritair koor zijn, wij hebben geen leider. Wij zijn allemaal gelijk en iedereen kan met zijn ideeën en voorstellen meedoen aan de organisatie en het ontwikkelen van het koor. Er zijn ook geen openbare audities voor nieuwe leden of, liever gezegd, er is altijd auditie is altijd. Iedereen kan zich op ieder moment bij Horkestar aansluiten. En hiermee meen ik echt iedereen. Hier geldt de theorie dat elke mens kan zingen en dat elke mens een muzikaal gehoor heeft.

Hoe kwam jij bij het koor?

Ik ging naar de auditie in 2007 die eigenlijk geen auditie was omdat we allemaal opgenomen werden en we kwamen in groten getale. In die periode was er een grote aflossing van leden. Vele oude leden kwamen niet meer op de repetities. Het is overigens gewoon

dat de nieuwe leden de songteksten en melodieën zelf geleidelijk leren door naar de oude leden te luisteren en dat er geen bijzondere aandacht aan hen wordt besteedt. Maar toen kwamen er zo veel nieuwe mensen bij en aangezien een groot aantal oude leden weg ging, was er niemand van wie we de liedjes zouden kunnen leren en dus moesten we met alles opnieuw beginnen. Ik was vanaf het begin als het luidruchtigste lid en iemand die zich nergens voor schaamde opgevallen zodat ik al gauw op de concerten de liedjes voor het koor begon aan te kondigen.

Is het repertoire van Horkestar ook atypisch?

Het repertoire van Horkestar kan in drie delen verdeeld worden: de coverliedjes, onze eigen liedjes en de werkliedjes. Elk lid kan zijn lied of een lied van een band dat hij of zij leuk vindt voorstellen. Wat de werkliedjes betreft, die zijn ons kenmerk geworden. Interessant is het feit dat ze de lievelingsliedjes van het publiek zijn en dat ze het meeste aandacht trekken. Ik ben blij dat we die al zingend aan de vergetelheid kunnen onttrekken. En de filosofie die voor dat tijdperk kenmerkend was, past wel bij ons concept. Toch zijn we een egalitair koor van gelijken. Het is ook belangrijk te melden dat onze optredens niet alleen om het zingen gaan, maar ook om bijzondere choreografiën en verschillende rekwi-sieten. Eens hebben we zelfs speciale kostuums genaaid.

Wat betekent Horkestar en muziek in het algemeen voor je?

Al op de basisschool zong ik in een koor en nam ik deel aan verschillende competities. Ik hou van zingen, het is een levensvervulling. Muziek is iets

dierbaars in mijn leven en zonder muziek zou alles zinloos zijn en dat zeg ik zowel vanuit het perspectief van een luisteraar als van iemand die de gelegenheid heeft om zelf aan het proces van het muziekmaken mee te doen (Bojana speelt namelijk ook nog basgitaar in een andere band). Het zingen in Horkestar betekent een soort therapie voor mij. Na elke repetitie voel je je rustig en ontladen, het reinigt je hersens. Er is ook de macht van het collectief en het gevoel van het erbij horen. Het moment waarop dertig mensen dezelfde toon zingen, is ongelooflijk.

Hoe past het allemaal bij het Nederlands?

Helaas wist ik niet van begins af aan wat mijn beroep zou worden. Dus voordat ik Nederlands begon te studeren was er een periode dat ik op de Faculteit Politieke Wetenschappen zat. Ik dacht dat ik met die opleiding een betere baan zou vinden. Al gauw besefde ik dat het niet ging lukken en besloot ik om van faculteit te veranderen en iets te gaan studeren dat ik interessant vond en waarvan ik hield. Ik heb Germaanse talen altijd leuk gevonden en daarom koos ik voor het Nederlands. Als je een taal studeert, krijg je toegang tot een volstrekt nieuwe cultuur, een nieuwe wereld. Je hebt ook het privilege om veel bijzondere Nederlandse schrijvers in het origineel te lezen. De band tussen taal en muziek bestaat wel degelijk. Interessant is het feit dat een groot aantal koorleden juist aan de Filologische Faculteit studeert. Dat is voor een deel helemaal logisch als je ervan uitgaat dat ook voor het leren van een taal een muzikaal gehoor nodig is vooral als je de uitspraak van klanken die in onze taal niet bestaan moet nadoen. • Ana Đoković

HORKESTRIRANJE

We weten allemaal dat Bojana Budimir een talent voor Nederlands en vreemde talen in het algemeen heeft, maar dat is nog niet alles. Behalve talen speelt muziek ook een belangrijke rol in haar leven. Muziek en Nederlands zijn haar twee grote liefdes die een even belangrijke plaats in haar leven hebben en die volgens Bojana in nauw verband met elkaar staan.

Zašto Horkestar nije običan hor?

Ono što nas razlikuje od ostalih horova je činjenica da smo samoorganizovani hor, kod nas niko nije glavni. Svi smo jednaki i svi možemo učestvovati i uticati na razvoj hora svojim predlozima i idejama. Takođe, kod nas ne postoje zvanične audicije za prijem novih članova ili, bolje rečeno, kod nas je audicija non-stop u toku. Horkestru se svako može priključiti u bilo kom trenutku. I pod tim stvarno mislim svako. Ovde važi teorija da svako zna da peva i da svako ima sluha.

Kako si ti ušla u tu priču?

Otišla sam na audiciju 2007. koja ustvari nije ni bila obavljena jer su svi bili primljeni, a bilo nas je mnogo. U tom trenutku se desila i velika smena članova. Mnogi stari članovi su prestali da dolaze na probe. Inače je praksa da novi članovi sami hvataju korak sa ostalima, da polako vremenom uče tekstove i melodije slušajući kako stari članovi pevaju, da im se ne posvećuje posebna paznja. Ali tada je došlo toliko novih, a otišlo mnogo starih da nismo imali od koga da čujemo sve to, pa se moralo krenuti ispočetka. Mene su odmah zapazili kao najglasniju i kao nekoga koga ništa nije blam tako da sam ubrzo postala horski konferensije.

Repertoar Horkestra je takođe atipičan?

Repertoar Horkestra se može podeliti na tri dela: obrade, naše autorske pesme i radničke pesme. Svaki član može predložiti neku svoju pesmu, ili pesmu nekog benda koja mu se dopada. Što se tice radničkih pesama, one su postale naš zaštitni znak. Zanimljivo je da su one omiljene kod publike i privlače najviše pažnje. Drago mi je da ih mi pevajući čuvamo od zaborava. A i čitava ta filozofija karakteristična za to vreme se nekako uklapa u naš koncept. Ipak smo mi samoorganizovan hor jednakih. Takođe je bitno reci da naši nastupi ne podrazumevaju samo pevanje, već da postoje i posebne koreografije, prave se različiti rekviziti za nastup, a jednom prilikom smo šili i specijalne kostime.

Šta za tebe predstavlja Horkestar i muzika uopšte?

Još u osnovnoj školi sam pevala u horu i sa njim sam učestvovala na raznim takmičenjima. Volim da pevam, prija mi to, ispunjava me. Muzika mi je nesto najdraže u životu i bez nje ništa ne bi imalo smisla, i to govorim i iz ugla slušaoca i iz ugla nekog ko ima priliku da učestvuje u samom procesu stvaranja muzike. (Bojana je inače i član jednog benda u kojem svira bas) Pevanje

u Horkestru je za mene neka vrsta terapije. Posle svake probe se osećaš nekako ispražnjeno i smireno, pročistiš mozak. Tu je i moć kolektiva i osećaj pripadanja. Trenutak kada tridesetak ljudi zajedno peva jedan isti ton je neverovatan osećaj.

Kako se u sve to uklapa holandski?

Ja na žalost nisam bila te sreće da otpočetka znam čime ću se baviti u životu. Tako je pre holandskog postojao period koji sam provela na Fakultetu političkih nauka. Na to sam gledala kao na nešto što će mi pružiti mogućnost za bolje zaposlenje. Ubrzo sam shvatila da to ne funkcioniše i rešila sam da promenim fakultet, da studiram nešto što će mi biti zanimljivo i što volim. Oduvak sam volela germanske jezike, a izbor je pao na holandski. Sam jezik pruža uvid u jednu sasvim novu kulturu, ulazak u potpuno novi svet. A tu je i privilegija da mnoge od sjajnih nizozemskih knjiga čitam u originalu. Sama veza između jezika i muzike i te kako postoji. Zanimljiva je činjenica da veliki broj članova Horkestra studira upravo Filološki fakultet. To je donekle potpuno logično kada se uzme u obzir da se i za jezik mora imati sluha, posebno kada treba oponašati izgovor glasova koji su potpuno strani našem jeziku. • Ana Đoković

VERDWAALD NA EEN RAVE

Je bent geen gewone dj, d.w.z. je maakt geen muziek, maar je draait hits. Wat is eigenlijk je rol in dat alles, hoe functioneert dat?

De rol van mij en Tea is om een gezellig feestje te maken. In Belgrado zijn er trouwens meer mensen die geen muziek maken, alleen draaien. Enerzijds is het o.k. want dat kan ook spannend zijn, maar anderzijds sterft de clubscene op die manier uit.

Hoeveel personen telt je dj-team?

Alleen Tea en ik. Wij zijn *Zalutale sa rejva*.

Hoe is alles begonnen?

Eerst draaiden Milica en Tea samen, meestal in Šipražje maar later ook in Akademija. Toen is Milica ervandoor gegaan en ik draaide een beetje met Tea, zodat *Zalutale sa rejva* niet uiteen zou vallen want veel mensen houden van het idee van meisjes die muziek draaien. Wij drie hadden trouwens ongeveer dezelfde muzieksmaak, dus vormde het op zich geen proble-

em. We draaiden muziek in veel clubs, het festival Supernatural vorig jaar in Košutnjak inbegrepen. Nu draaien we meestal in Gajba en Energija.

Waar komt de naam *Zalutale sa rejva* vandaan?

Haha, dat vraagt iedereen. Twee jaar geleden gingen Tea en Milica naar een concert van een Servische band en ze kwamen er aan met heel grote retro brillen. Toen heeft iemand hen gefotografeerd en op die foto stond ook een groep punkers die hen twee verbaasd aankeek. Toen heeft een van hen dat becommentarieerd: "Tjonge, we zien eruit alsof we na een rave verdwaald zijn!"

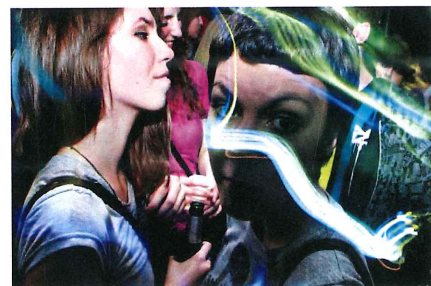
Wat soort muziek draaien jullie?

Dat is gaandeweg vaak veranderd en ook nu is het afwisselend. Vroeger organiseerden we concerten van bands in Akademija, en draaienden we muziek van bands die daarop leken zoals Interpol, Sonic Youth, Joy Division enz. Sommige nummers draaien we altijd, zoals die van Beck of van Peaches, maar we draaien ook graag Servische muziek, zoals Darkwood dub of Videosex. Kortom: elektronische muziek met miljoenen variaties.

Zie je een verband tussen je hobby en het Nederlands? Heb je genoeg tijd voor beiden? Hoe lukt het je om dat allemaal goed te combineren?

Haha, nee... ik zie geen verband.

Misschien is het feit dat ik van allebei hou een aanknopingspunt, maar ook een drijfveer. En ik kan me best redden met allebei tegelijk want ik ben eraan gewend om van hot naar her te rennen en om bijna nooit genoeg slaap te krijgen. Ik offer de dingen waar ik plezier in heb niet graag op, ook als ik daarom 6 uur slaap tekort kom.

Hebben jullie wel eens met een beroemd persoon opgetreden?

We hebben muziek gedraaid op concerten van verschillende bands zoals KKN, Repetitor, maar ook samen met dj's, zoals Felony Flats, die nu nogal succes heeft. We zijn ook van plan om naar Kroatië te gaan, want ze hebben ons al meermaals uitgenodigd.

Heb je ambities met je hobby?

Nee, niet in het bijzonder. Men vraagt ons meestal wanneer we zelf muziek gaan maken. Ik geloof niet dat het zo ver zal komen. Ons doel is alleen om met nog meer mensen op leuke feestjes bevriend te raken. • Nikola Živković

MYSFACE.COM/ ZALUTALESAREJVA

Ti nisi klasičan DJ, ne praviš muziku, već puštaš hitove. Koja je zapravo tvoja uloga u svemu tome, kako to sve funkcionise?

Moja i Teina uloga je da napravimo dobru žurku. U Beogradu inače ima više ljudi koji samo puštaju, a ne prave sami muziku, što je sa jedne strane okej jer to može da bude zabavno, ali sa druge strane na taj način klupska scena zamire.

Koliko ljudi čini tvoj tim?

Samo Tea i ja. Mi smo Zalutale sa rejva.

Kako je sve počelo?

Prvo su Milica i Tea puštale zajedno, uglavnom u Šipražju, pa posle i na Akademiji. Onda je Milica napustila tim, a ja sam malo puštala sa Teom, čisto da se Zalutale ne bi raspale jer dosta ljudi voli tu ideju dve devojke koje puštaju muziku. Nas tri smo, inače, imale sličan ukus u muzici, pa to nije bio problem. Puštale smo na puno mesta, uključujući i prošlogodišnji Supernatural festival na Košutnjaku. Sada uglavnom puštamo u Gajbi i Energiji.

Odakle potiče naziv Zalutale sa rejva?

Haha, to svi pitaju. Pre dve godine su Tea i Milica krenule na koncert jednog domaćeg benda i došle sa ogromnim retro naočarima. Posle je neko to slikao i na slici je bila gomila pankera koji začuđeno gledaju u njih dve, da bi neka od njih dve prokomentarisala: „Čoveče, izgledamo kao da smo zalutale sa rejva!”.

Kakvu muziku puštate?

To je dosta variralo, a i sada je promenljiva stvar. Ranije smo organizovale koncerte bendova na Akademiji, pa smo, u skladu sa tim, puštale više bendova kao što su *Interpol*, *Sonic Youth*,

Joy Division itd. Neke stvari uvek puštamo, kao *Beck* ili *Peaches*, a volimo da pustimo i domaće bendove kao što su *Darkwood dub* ili *Videosex*. Ukratko, elektronska muzika sa milijardu varijacija.

Da li nalaziš spoj između svog hobija i holandskog jezika? Imaš li dovoljno vremena za oba? Kako postižes sve to?

Haha, ne... Ne vidim spoj. Možda je to što mi se sviđa i jedno i drugo dodirna tačka, ali i neki pokretač. A postižem sve zato što sam navikla da stalno jurim negde i manje više uvek budem neispavana. Ne volim da žrtvujem stvari koje mi prijaju, čak i ako mi zbog toga fali 6 sati sna.

Da li ste nastupale sa nekim poznatim?

Puštale smo muziku na koncertima raznih bendova kao što su *KKN*, *Repetitor*, ali i DJ-evima, kao što je *Felony Flats*, koji postaje dosta uspešan. Plan je da odemo u Hrvatsku jer nas zovu već duže vreme.

Imaš li neke ambicije u vezi sa svojim hobijem?

Ne naročite. Nas uglavnom pitaju kada ćemo da pravimo našu muziku. Ne verujem da ćemo se baviti time. Cilj nam je samo da steknemo što više prijatelja na dobrim žurkama. • **Nikola Živković**

DE WET OP 4 MANIEREN

Wat gebeurt er als je aan anderen vraagt een wet uit te leggen?

De wet

Elke weggebruiker moet de bepalingen in dit reglement naleven.

Onverminderd de naleving van de bepalingen in dit reglement mag de bestuurder kwetsbaardere verkeersdeelnemers niet in gevaar brengen, met name wanneer het gaat om fietsers en voetgangers, inzonderheid wanneer het kinderen, bejaarden of personen met een handicap betreft. Hieruit volgt dat, onverminderd de artikelen 40.2 en 40ter, tweede lid, elke bestuurder dubbel voorzichtig moet zijn bij aanwezigheid van dergelijke kwetsbaardere weggebruikers, of wanneer hun aanwezigheid op de openbare weg kan voorzien worden, in het bijzonder op een openbare weg zoals gedefinieerd in artikel 2.38.

De weggebruikers moeten zich zo gedragen op de openbare weg dat ze geen hinder of gevaar veroorzaken voor de andere weggebruikers, hierin begrepen het personeel dat aan het werk is voor het onderhoud van de wegen en de uitrusting langs de weg, de diensten voor toezicht en de prioritaire voertuigen. (Belgisch Verkeersreglement, art. 7)

ZAKON NA 4 NAČINA

Šta se desi ako druge zamolite da protumače zakon?

Zakon

Svi učesnici u drumskom saobraćaju moraju se pridržavati mera bezbednosti propisanih u ovom zakonu.

Punom primenom odredbi ovog zakona, vozač ne sme da dovodi u opasnost druge učesnike u saobraćaju, naročito bicikliste, pešake a posebno ne decu, starije osobe i osobe sa hendikepom.

Iz ovoga dalje sledi da, punom primenom člana 40 stava 2 i člana 40 paragraf 2, svaki vozač mora da postupa dvostruko opreznije u prisustvu takvih učesnika u saobraćaju ili kada se njihova prisutnost na javnim putevima kakvi su definisani članom 2 stav 38, može predvideti.

Svaki vozač dužan je da se na javnom putu ponaša tako da ne ometa i ne izaziva opasnost po druge učesnike u drumskom saobraćaju, uključujući zaposlene koji rade na održavanju puteva i prateću infrastrukturu, službe nadzora i vozila s pravom prvenstva.

(Član 7 belgijskog Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima)

Lektor

Svi učesnici saobraćaja dužni su da se pridržavaju pravila ovog zakona.

Vozači ne smeju da dovode u opasnost ugroženije učesnike u saobraćaju kao što su pešaci i biciklisti, a posebno decu, starije osobe ili osobe sa hendikepom. Vozači moraju da postupaju dvostruko opreznije kada se na javnom putu nalaze ugroženiji učesnici u saobraćaju, ili kada se njihova prisutnost na javnom putu može predvideti, posebno na saobraćajnicama unutar naseljenih mesta.

Učesnici saobraćaja ne smeju da smetaju drugim učesnicima niti da ih ugrožavaju. Oni isto tako ne smeju da ometaju niti da izazivaju opasnost po službe nadzora, po vozila sa pravom prvenstva i osoblje koje radi na održavanju kolovoza i infrastrukture.

(Dirk Kaluve, lektor Ministarstva flamanske zajednice)

Novinar

Zakon o saobraćaju poziva na opreznost

Prema saobraćajnim propisima, onaj ko upravlja vozilom, mora uvek da bude oprezan.

Opreznost je potrebna svuda gde su ugroženiji učesnici u saobraćaju kao što su pešaci i biciklisti u blizini, kao i svuda gde bi oni na otvorenom putu mogli da se pojave. Zakon prvenstveno navodi decu, starije i ljude sa hendikepom. Nijedan vozač ih nikad ne sme dovesti u opasnost.

Učesnici u saobraćaju takođe ne smeju ometati ili dovoditi u opasnost druge učesnike u saobraćaju. Oni moraju da pokažu poštovanje prema ljudima koji rade na putu ili da vode računa i propuštaju ambulanta, vatrogasna i policijska vozilima.

Dečiji pisac

Svako treba da radi kako zakon kaže

Kada voziš auto moraš dobro da paziš na bicikliste i pešake. Ne smeš ih dovoditi u opasnost! Posebno pazi na decu i ostale male i nejake. Misli na deke koji više ne mogu da hodaju, misli na one u invalidskim kolicima ali i na slepe sa belim štapom.

Prema ovakvim ljudima moraš biti posebno pažljiv. Ne vozi prebrzo ukoliko si u blizini škole ili staračkog doma. To, uostalom, stoji u zakonu. Zapravo, nikada ne smeš da voziš nepažljivo. Na taj način samo ugrožavaš druge. Možeš čak i da izazoveš nesreću.

Ne zaboravi da su ponekad moguća radovi na putu. Tada ljudi šetaju sredinom ulice. Povedi računa o tome. I naravno, oslobodi prolaz vatrogascima, hitnoj pomoći ili policijskom vozilu sa uključenim sirenama.

(Silvia Van den Heide, pisac za mlade)

Kopirajter

Koči Miško

Menice, obligacije ili zlato? Kako, bre, danas čovek još može da se obogati? Prosto ko pasulj: skloni nogu s gasa i poštuj propise. Misli na bicikliste, pešake i čuvare. Ali pre svega na sebe. Što da trošiš pare na paprene kazne, majstore i gorivo? Drž' se propisa i koči Miško.

Zakon o saobraćaju.

Tiče se tvog novca.

(Erik Dams, kopirajter)

"Taalpeil", novembar 2008.

De taaladviseur

Alle weggebruikers moeten de regels van dit reglement naleven.

De bestuurders mogen zwakkere weggebruikers zoals voetgangers en fietsers niet in gevaar brengen, in het bijzonder als het om kinderen, bejaarden of personen met een handicap gaat. De bestuurders moeten daarom dubbel voorzichtig zijn als er zwakkere weggebruikers op de openbare weg aanwezig zijn of als ze hun aanwezigheid op de openbare weg kunnen voorzien, in het bijzonder bij verkeer in een bebouwde kom. De weggebruikers mogen de andere weggebruikers niet hinderen of in gevaar brengen. Ze mogen ook geen hinder of gevaar veroorzaken voor de diensten voor toezicht, de prioritaire voertuigen en het personeel dat de wegen onderhoudt en aan de uitrusting langs de weg werkt.

(Dirk Caluwé, taaladviseur Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap)

De journalist

Verkeerswet spoort aan tot voorzichtigheid

Wie een voertuig bestuurt, moet altijd voorzichtig zijn. Dat zegt het verkeersreglement. Voorzichtigheid is nodig waar zwakke verkeersgebruikers zoals fietsers en voetgangers in de buurt zijn en overal waar ze op de openbare weg kunnen komen. De wet noemt met name kinderen, bejaarden en mensen met een handicap. Geen enkele bestuurder mag ze ooit in gevaar brengen. Weggebruikers mogen ook geen hinder of gevaar vormen voor andere weggebruikers. Ze moeten respect tonen voor het personeel dat aan de weg werkt of dat er toezicht houdt en voorrang geven aan ambulances en brandweer- en politiewagens.

(Ludo Permentier, columnist De Standaard)

De kinderboekschrijver

Iedereen moet doen wat de wet zegt.

Als je met de auto rijdt, moet je goed uitkijken voor fietsers en voor mensen te voet. Die mag je niet in gevaar brengen! Let vooral op voor kinderen en andere mensen die niet groot en sterk zijn. Denk maar aan een opa die niet meer zo goed kan lopen, of aan iemand in een rolstoel, of aan een blinde met een witte stok. Voor zulke mensen moet je bijzonder voorzichtig zijn. Rij dus ook niet te snel als je bij een school of een bejaardentehuis komt. Dat staat trouwens zo in de wet. Eigenlijk mag je nooit onvoorzichtig rijden. Daar hinder je anderen maar mee. Je kunt zelfs een ongeval veroorzaken! Vergeet niet dat er soms aan de weg wordt gewerkt. Dan lopen er mensen midden op de straat. Houd daar rekening mee. En natuurlijk ga je uit de weg voor een brandweerwagen, een ambulance of een politie-auto met gillende sirenes.

(Sylvia Van den Heede, jeugdauteur)

De copywriter

Rij je rijk

Aandelen, obligaties of goud? Hoe kun je vandaag in hemelsnaam nog rijk worden? Heel eenvoudig: haal je voet van het gaspedaal en respecteer het verkeersreglement. Denk aan fietsers en voetgangers. Aan wegenwerkers en -wachters. Maar vooral aan jezelf. Vermijd superboetes, herstellkosten en een schandalig hoge brandstofrekening. Hou je aan het verkeersreglement en rij je rijk. Het verkeersreglement. Dat scheelt een cent.

TAMARA PETROVIĆ

R UIL

Ik zou een lever opeten
(letterlijk)
Naar tandarts gaan
Met burens in de lift praten
Drie scripties schrijven
Mijn vaders problemen met de computer oplossen
Via telefoon

Pesnicenje

ontstond toevallig
toen een groep kunstenaars
(SKART) weigerde deel te nemen aan
de tentoonstelling REDESIGN YOUR MIND
van de groep OD – DO in de galerij OZON. In plaats
ervan nodigden ze de dichters en de dichtersessen van het koor
PROBA uit om stukken van hun repertoire voor te lezen. Wegens het
grote aantal bezoekers en het enthousiasme van de deelnemers vond deze actie
één maand later opnieuw plaats.

Pesnicenje is nu een populaire manifestatie. Het biedt ook een kans aan de jonge
onconventionele dichters om zelfpromotie te maken. Onze studentin Milica Mitić besloot gedichten van
twee "jonge" schrijvers die regelmatig deelnemen aan deze manifestatie, naar het Nederlands te vertalen.(BB/MM)

PESNICENJE ("HET VUISTEN") - TRAINING VAN ACTIEVE POËZIE PESNIČENJE – TRENING AKTIVNE POEZIJE

Pesničenje je nastalo slučajno kada je grupa umetnika ŠKART odbila da učestvuje na dizajnerskoj
izložbi REDESIGN YOUR MIND grupe OD-DO u galeriji OZON. Umesto toga ŠKART je
pozvao pesnike i pesnikinje iz hora proba da odrecituju svoj repertoar. Zbog velikog
broja posetilaca i entuzijazma učesnika ova manifestacija se ubrzo ponovila.

Pesničenje je danas popularna manifestacija, ali takođe i prilika za
mlade i nekonvencionalne pesnike da se afirmišu. Naša
studentkinja Milica Mitić odlučila je da prevede
na holandski pesme dva "mlada" pesnika,
koji redovno učestvuju na ovoj
manifestaciji.(BB/MM)

T RAMPA

Pojela bih džigericu
(Bukvalno)
Išla kod zubara
Pričala sa komšijama u liftu
Napisala 3 seminarska
Rešavala tati probleme sa kompjuterom
Preko telefona

prevod pesama na holandski: Milica Mitić

U zamenu za osećaj
U trenutku
Kada shvatim
Da me nećeš pozvati.

ĐORĐE ILIĆ

ACHTERLACH

Altijd
Kan
Iemand
Tegen
Je
Achter
de
Rug
Lachen
Maar
Het
Maakt
niet
uit.
Het
Kan
Zelfs
Schattig
Zijn.

SMEH U POZADINI

Uvek
Neko
Može
Da
Ti
Se
Smeje
Iza
Leđa
Ali
To
Nema
Veze.
To
Čak
Može
Da
Bude
I

Simpatično.

OVER LIEFDE EN WAT NOG

Tom Lanoye

(Vlaamse schrijver):
'dat jonge mensen beseffen dat je vooral niét moet worstelen met de homoliefde. Want de echte worsteling is voor iedereen identiek: je vecht met de liefde zelf, met haar hete hebbeligheden en schitterende puisten, die universeel zijn, ook al beleef je ze zelf in een onooglijk provincienestliefde.'

Gerrit Komrij

(Nederlandse schrijver):
'De liefde is gewoon een fake uitvinding, een fake woord, net als religie: je kunt er wel betekenis aan hechten, maar welbeschouwd betekent het niks. Nee, wat liefde echt is weet ik niet, behalve een soort seksualiteit met sokken aan.'

Gerrit Komrij

(Nederlandse schrijver):
'Heteroseksualiteit bestaat bij de gratie van homoseksualiteit. En omgekeerd. Een gevangene zonder cipier is niet langer een gevangene, een cipier die niets te bewaken heeft wordt een aap in een pak.'

Youp van 't Hek

(komediant):
'Ik ben geen homo, ik ben ook geen hetero. Ik ben een Hubo: ik doe het zelf.'

Theo van Gogh

(Nederlands regisseur):
'Liefde is als een cryptogram: geef me de oplossing erbij en ik snap er nog niks van.'

Kees van Kooten

(Nederlands cabaretier en schrijver):
'Als liefde het antwoord is, wil je dan de vraag nog eens herhalen.'

Gerard Reve

(Nederlandse schrijver):
'De man verklaart onmiddellijk zijn liefde, maar aarzelt lang eer hij zegt dat hij niet meer bemint. Bij de vrouw is het juist omgekeerd.'

Eric van der Steen

(Nederlandse schrijver):
'In de liefde triomfeert de Eros, in het huwelijk de erosie.'

Mark Uytterhoeven

(Vlaamse televisiepresentator):
'Liefde is je maitresse bedriegen met je eigen vrouw.'